

škofja Loka

dz 0

MOZAIK

2019

070.489(497.4zelezniki)

120190224,3

COBISS •

KNJIŽNICA ŠKOFJA LOKA

MOZAIK

3

Letnik 39
Julij 2019

ustvarjamo gibanje

KNJIŽNICA
IVANA TAVČARJA
ŠKOFJA LOKA

S pametnimi puhali do višje dodane vrednosti
V maju smo se predstavili na sejmu Cwieme
Križanke so njena strast
MePZ Domel je praznoval visok jubilej

Glasiło podjetja DOMEL

Romana Lotrič
Glavna urednica

Začutili smo že pravi poletni utrip. Vse postaja malo bolj sproščeno in imamo občutek, da bomo zmogli vse, tudi tisto, česar mogoče pred kratkim ne bi mogli izvesti.

Beseda urednice	2
Uvodnik	3
Kratke novice	4
S pametnimi puhali do višje dodane vrednosti	6
Cwieme sejem v Berlinu	7
Domelova akademija 2018/2019	7
Povečanje prostorskih kapacitet	8
Odprtje podjetja in vzpostavitev proizvodnje v Republiki Srbiji	9
Kaj moramo nujno narediti, če ne želimo rasti?	10
Poslovno srečanje slovenskih in avstrijskih podjetij	11
Letošnji program promocije zdravja	12
Prejeli smo zlato in srebrno priznanje za najboljši inovaciji gorenjske regije	13
Novozaposleni	14
Nekaj informacij sodelavcem, ki so pred upokojitvijo	15
Križanke so njena strast	16
Program Moje podjetje	17
Piknik skupine Domel	18
Športni dan za zaposlene	19
Poklon Toneta Habjana svojim rojakom	20
MePZ Domel je praznoval visok jubilej – 40. letnico delovanja	21
Navijalec klekljev, zaželjen pomočnik vsake klekljarice	22
Očistimo zaslon	23
Zmagali na letalskem tekmovanju v ZDA	24
Jordanija – zibelka civilizacije	26
Poletna nagradna križanka	31

Da smo lahko drugačni, inovativni, moramo videti tudi drevesa in ne samo gozd ali obratno. Odlično so se odrezali tudi naši inovatorji. Domel je prejemnik zlatega in srebrnega priznanja za najboljši inovaciji v gorenjski regiji.

Prva polovica leta je bila za Domel zelo razgibana. Ustanovili smo novo podjetje Domel doo Odžaci v Srbiji, v katerega bomo preselili proizvodnjo programa 315. Novo podoba je dobila proizvodna hala v Retečah, planiran je tudi prizidek na lokaciji Na plavžu. Uspešno smo se predstavili na sejmu Cwieme v Berlinu, na katerem se predstavljajo ponudniki navijalne tehnike, izolacijskih materialov, proizvajalci in predelovalci elektro pločevin.

V juniju je na Brdu pri Kranju zaključila s šolanjem peta generacija slušateljev Domelove akademije. Na 24. Slovenski marketinški konferenci smo lahko prisluhnili tudi direktorju Razvoja in raziskav dr. Janezu Rihtaršiču. Gostili smo srečanje slovenskih in avstrijskih podjetij avtomobilske industrije, ki sta ga organizirala Advantage Austria in ACS Slovenski avtomobilski grozd. Domel že vrsto let podpira program Moje podjetje, v katerem se dijaki preko šolskega leta preizkusijo v podjetništvu.

Veliko različnih aktivnosti poteka tudi v prostem času. Družili smo se na športnih igrah in pikniku skupine Domel, kjer nas je zabavala Tanja Žagar. Mešani pevski zbor Domel se je ob 40-letnici delovanja predstavil na koncertu, za katerega jih je pripravil Janez Triler. Pogovarjali smo se z opernim pevcem Tonetom Habjanom, ki je pred mesecem dni napolnil dvorano v Železnikih s svojim koncertom in gosti. Predstavljamo upokojenko Jano Žaberl, za katero marsikdo ne ve, da ravno ona sestavlja križanke za naše glasilo. Študenti fakultete za strojništvo, med njimi tudi naš štipendist, so zmagali na letalskem tekmovanju v ZDA. V okviru čipkarskih dni je sodelavec Martin Pintar pripravil pregledno razstavo več kot 70 navijalcev klekljev iz domačih in drugih krajev.

Sodelavka Mira Kokalj je z družino za prvomajske praznike obiskala biser Bližnjega vzhoda – Jordanijo.

Uredniški odbor vam želi sončen in sproščujoč poletni dopust.

DOMEL®

Domel, proizvodnja elektromotorjev in gospodinjstvih aparatov Železniki, d.o.o.
Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija, tel.: +386 4 51 17 100,
fax: +386 4 51 17 106, info@domel.com; www.domel.com

MOZAIK - brezplačno glasilo podjetja Domel d.o.o.
naslov uredništva: Glasilo Mozaik - Domel, Otoki 21, 4228 Železniki
tel.: 04 51 17 173, fax: 04 51 17 106, e-mail: ales.markelj@domel.com

Odgovorni urednik: Aleš Markelj
Glavna urednica: Romana Lotrič

Člani odbora: Tadeja Bergant, Barbara Debeljak, Nataša Dolenc, Nina Drol, Anita Habjan, Danica Jelenc, Janja Kozjek, Aleksander Volf, Roman Megušar, Andreja Thaler;

Foto: Barbara Debeljak, Andreja Thaler, Romana Lotrič, Janez Rihtaršič, Jernej Lasič, Stojan Andreevski, Aleš Markelj, Goran Čučak, Darja Štravs Tiso, Igor Mohorič Bonča, Neja Kambič, AIAA, Andraž Vene, arhiv Mira Kokalj, Martin Eržen, Andrej Tarfila, arhiv Jana Žaberl, arhiv Domel

Grafično oblikovanje: Klemen Budna/GTO Košir; Lektorica: Majda Tolar;
Tisk: Tiskarna GTO Košir; Leto 2019, številka 3; Letnik 39; Izvodov: 1850

Stališča avtorjev ne odražajo nujno stališč uredništva.

Na naslovnici: San Mauro Mare, junij 2019 (foto Barbara Debeljak)

Spoštovane sodelavke, spoštovani sodelavci.

Prva polovica leta 2019 je za nami in lahko rečemo, da je poslovanje skladno s pričakovanji. Realizirali smo preko 75 mio € prodaje, kar je 2 mio € več kot v enakem obdobju lani. Rast iz preteklih let se je umirila predvsem zaradi pospešenega izteka dveh avtomobilskih projektov ter počasnejšega uvajanja novega programa na komponentah, kjer smo letos pričakovali največjo rast.

Matjaž Čemažar
Direktor - CEO

V zadnjih mesecih smo občutili ohlajevanje gospodarstva in tudi napovedane količine za poletne mesece kažejo na znižane obsege proizvodnje, predvsem na avtomobilskih programih, delno tudi na programu sesalnih enot. Kazalnik zaupanja nabavnikov v Nemčiji je padel pod magično mejo 50, vendar se je padanje v zadnjem mesecu ustavilo, zato lahko upamo, da večjega krčenja ekonomije ni pričakovati. Uveljavljene carinske stopnje in napovedane carine na evropske avtomobile bi vplivale tudi na Domel, saj smo na nemško avtomobilsko industrijo močno navezani.

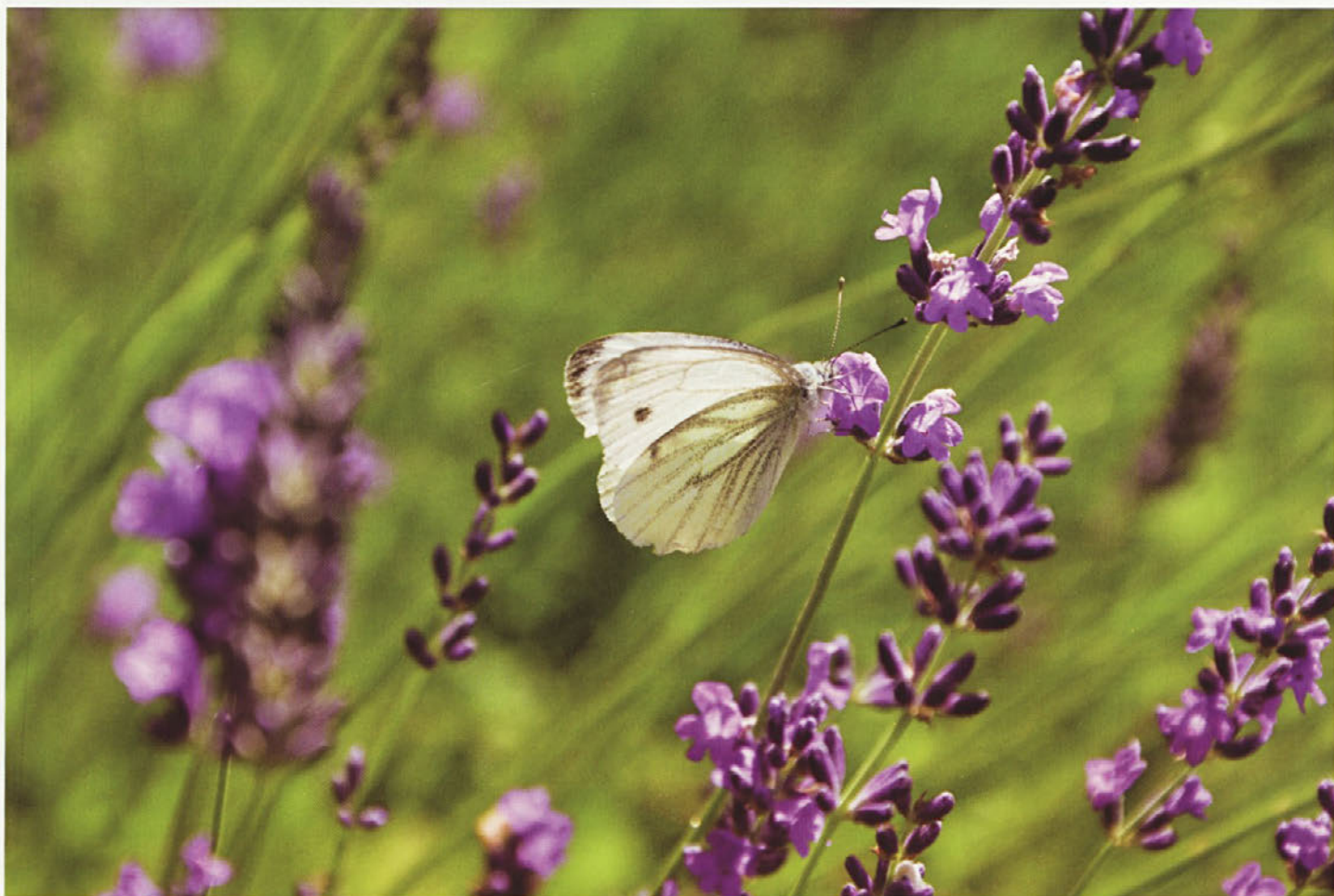
V mesecu maju smo v Srbiji odprli novo podružnico Domel motors doo Odžaci,

kjer bomo v jesenskih mesecih vzpostavili proizvodnjo motorja družine 315. Hkrati v Retečah zaključujemo z obnovo proizvodnje prostorov, kjer se že postavlja oprema za nov program avtomobilske industrije, in sicer rotor in stator vodne črpalke za kupca Hello. Pred tem smo v Železnikih že postavili opremo za proizvodnjo kompresorja 4. generacije za kupca Hanon. Oba lani pridobljena projekta sta vezana na električna in hibridna vozila in sta pomembna naložba za prihodnost. Letos smo pridobili še en projekt za rotor in stator oljne črpalke avtomatskih menjalnikov.

Ponovno izpostavljam Domelovi vrednoti "spoštovanje" in "sodelovanje", ki sta ključni

za uspeh podjetja. Spoštovanje dogovorov, organizacijskih predpisov in pravil je temelj, na katerem moramo graditi vsi zaposleni v podjetju. Vodenje z zgledom in vključevanje sodelavcev v timske odločitve pa je način dela, ki nas na koncu nagradi z zadovoljstvom. Moč pozitivnega vplivanja brez manipulacije in spoštljiv odnos do sodelavcev je zanesljiv recept za doseganje zelenih rezultatov.

Smo v času poletnih dopustov, vsem želim veliko sončnih dni in prijetnih priložnosti za polnjenje baterij v krogu najbližjih.

KRATKE NOVICE

Barbara Debeljak

Uporaba električnega skuterja za službene namene

V poletnih mesecih, ko je vreme toplejše, je za krajše službene poti možna tudi uporaba službenega električnega skuterja Gilrerra – GEM.

Za rezervacijo se obrnite na recepcijsko službo.

Podrobnejše informacije o uporabi skuterja so navedene v OP46 – Uporaba službenih vozil; navodilo 442 – navodilo za uporabo skuterja.

Domel v sodelovanju z OŠ in projektom Erasmus

V sodelovanju z Osnovno šolo Železniki smo 22. 5. 2019 izvedli predstavitev polnjenja e-koles z vetrno energijo. S tem bi rešili težavo premajhnega parkirišča za avtomobile v Domelu, saj bi se več delavcev v službo vozilo s kolesom.

Predstavitve vetrne elektrarne in e-kolesa smo pripravili za učence in učitelje projekta Erasmus iz Estonije, Italije, Poljske in Slovenije, ki smo jim tudi omogočili, da preizkusijo Domelova in konkurenčna e-kolesa ter jih primerjajo s klasičnimi. Kolesa so jih navdušila, prav tako ogled proizvodnje in testnih laboratorijev v podjetju.

Nad kolesi so bili navdušeni ter so si z velikim zanimanjem ogledali še proizvodnjo in testne laboratorije v podjetju.

Urška Čmigo

Promocija zdravja - dm tek in nočni tek 4 mostov 2019

Promocija zdravja na delovnem mestu in tudi izven njega so sistematične ciljne aktivnosti in ukrepi, ki jih delodajalec izvaja z namenom ohranjanja in krepitev telesnega in duševnega zdravja delavcev. Gre torej za skupna prizadevanja delodajalcev, delavcev in družbe za izboljšanje zdravja in dobrega počutja ljudi pri njihovem delu in izven dela. To dosežemo s kombinacijo: izboljšanja organizacije dela in delovnega okolja, spodbujanja zaposlenih, da se aktivno udeležujejo aktivnosti za varovanje in krepitev zdravja, omogočanja izbire zdravega načina življenja in spodbujanja osebnostnega razvoja.

V okviru naših planiranih vsebin Promocije zdravja vzpodbujamo svoje zaposlene, da tudi svoj prosti čas namenijo aktivnemu udeleževanju aktivnosti za varovanje in krepitev zdravja in omogočanju izbire zdravega načina življenja. Tako že vrsto let v celoti (v 100-odstotnem deležu) subvencioniramo prijavnine za določene tekaške prireditve (Program dela Enotnega sveta delavcev).

Zadnje majsko soboto, 25. maja 2019, je potekal v Ljubljani 14. DM TEK za ženske, na katerega se je prijavilo 18 naših zaposlenk.

Vsi ste se trudili po svojih najboljših močeh in prav vsi ste ciljno črto prečkali kot zmagovalci.

Čestitke.

Aleksander Volf

DM TEK 2019 – udeleženke (na sliki le udeleženke, ki so osebno prevzele štartne št.)

T4M 2019 - Najboljši v mešanih štafetah – 2. mesto: Anja Filej Mohorič in Domen Vrhunc (Domel)

Skupščina družbe Domel Holding

21. skupščina družbe Domel Holding, d.d. je bila dne 11. 6. 2019 ob 18.30 v veliki sejni sobi.

Skupščine se je udeležilo 25 delničarjev, ki so zastopali 25,67 % kapitala oziroma 130.076 delnic, ki imajo pravico do glasovanja. Lastne delnice družbe nimajo pravice glasovanja in so izvzete iz izplačila dividend.

Predsednik skupščine je delničarje seznanil z dnevnim redom in predlogi

sklepov. Delničarji so najprej izvolili organe skupščine, nato pa so glasovali o uporabi bilančnega dobička in višini dividend za leto 2018 ter o razrešnici upravi in nadzornemu svetu.

V naslednji točki so imenovali revizorja za naslednja tri leta.

V juniju je potekel mandat nadzornemu svetu, zato je bilo na skupščini potrebno izvoliti nove člane za naslednja štiri leta.

Štirje člani nadzornega sveta so izvoljeni na skupščini, dva pa predlaga svet delavcev.

Pri zadnji točki dnevnega reda so delničarji glasovali o podelitvi pooblastila upravi, da družba lahko pridobiva delnice do višine 10 % deleža osnovnega kapitala družbe po ceni, ki jo določita uprava in nadzorni svet.

Marjana Mesec

Nov ISO 9001 certifikat Domel Suzhou

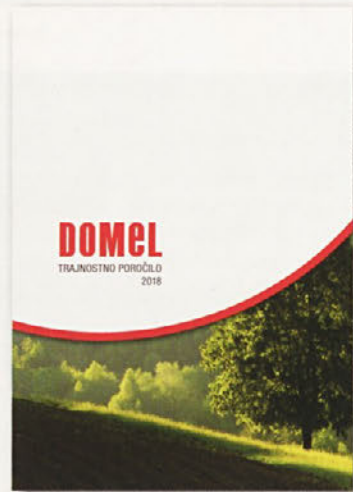
Maja je v našem kitajskem podjetju Domel Suzhou potekala recertifikacijska presoja sistema vodenja kakovosti po standardu ISO 9001. Na presoji ni bilo odkritih neskladnosti, zato smo s strani certifikacijske hiše prejeli nov ISO 9001 certifikat, ki potrjuje učinkovitost in uspešnost podjetja na poti stalnih izboljšav ter kakovostnih procesov in izdelkov

Andrej Šuštar

Trajnostno poročilo za leto 2018

Letos smo v Domelu prvič pripravili trajnostno poročilo, ki obsega rezultate in trende ravnanja z okoljem, ključne rezultate poslovanja, trajnostni razvoj izdelkov, kadrovske poročilo, poročilo sveta delavcev in poročilo o delu sindikata. Trajnostno poročilo je na voljo zaposlenim in širši javnosti na Domelovi spletni strani: <http://www.domel.com/sl/podjetje/druzbenadogovornost>

Andrej Šuštar

Udeležili smo se Scottovega kolesarskega dneva

Na podlagi uspešnega, že večletnega sodelovanja s Kolesarskim klubom Kranj smo naši kolesi predstavili na Scottovem dnevu v središču Kranja. Na tem dogodku se predstavljajo Kolesarski klub Kranj, distributer za kolesa in kolesarsko opremo Pro loco, ponudniki s športno prehrano in še drugi, pripravljen pa je tudi pester spremljevalni program. Gre za družinski kolesarski dan, ko se kolesarji podajo na različno dolge maratone glede na telesno pripravljenost in starost.

Domelovi kolesi so preskusili tako izkušeni kolesarji kot popolni začetniki. Zanimalo nas je, kako se obnašata in vozita ne glede na stopnjo pomoči in teren, ki so si ga kolesarji izbrali. Njihovi komentarji nam pomagajo pri izboljšanju in optimizaciji parametrov za vsa kolesa in uporabnike. Sodelujoči pri projektu se trudimo, da bi enega najmočnejših motorjev naredili „prijaznega“ za vse bodoče lastnike električnega kolesa z Domelovim pogonom.

Urška Čmigo

Študijsko srečanje delavskih predstavništev - Eti Izlake

Svet delavcev preko programa dela in sindikat poleg izvajanja temeljnih nalog dajeta poudarek tudi drugim aktivnostim, kot so izmenjave izkušenj delavskih predstavništev preko študijskih srečanj, in sicer neposredno v podjetjih. Ta srečanja so namenjena predvsem spoznavanju konkretnih »dobrih praks« in medsebojni izmenjavi izkušenj s področja uresničevanja sodelovanja delavcev pri upravljanju in sindikalizmu. Tako so nas ravno s tem namenom, dne 13. julija 2019, v našem podjetju obiskali predstavniki zaposlenih iz podjetja Eti Izlake.

Predsednik sveta delavcev, Aleksander Volf, in predsednik IO, Robert Vojska, sta uvodoma pozdravila vse udeležence in jim izrekla prisrčno dobrodošlico, v nadaljevanju pa nam je predsednik uprave Domel Holding d.d. mag. Matjaž Čemažar podrobno predstavil skupino Domel ter nam bil na voljo za podajanje predlogov, pobud in samih vprašanj s strani udeležencev.

Sledila je predstavitev delovanja našega sveta delavcev s splošnim pregledom sistema soupravljanja ter delovanja našega sindikata. Po posameznih predstavitev je sledila zanimiva razprava, v kateri so nosilci posameznih tem odgovarjali na različna vprašanja udeležencev. Po koncu »strokovnega« dela srečanja pa so si udeleženci ogledali našo novo lokacijo, proizvodnjo na Trati Škofja Loka.

Srečanje smo zaključili s prijetnimi občutki.

Aleksander Volf

S PAMETNIMI

PUHALI DO VIŠJE DODANE VREDNOSTI

Marjan Kavčič

V Poslovni enoti EC Sistemi se ukvarjamo z razvojem, proizvodnjo in trženjem EC-pihal. Termin "puhalo" (ang. Blower) ima širok pomen. Veliko ljudi si pod tem pojmom predstavlja npr. aparat za razpihovanje listja oz. podoben aparat. Dejansko pomeni agregat za ustvarjanje toka medija – običajno zraka.

Agregate oz. delovne stroje za zagotavljanje pretoka zraka lahko načeloma razdelimo na tri vrste glede na razliko tlaka, ki jo lahko zagotavljajo: ventilatorji, puhalna in kompresorji.

Pri ventilatorjih je ta razlika najmanjša. Ustvarijo lahko pretok zraka, kjer je tlak približno za faktor 1,1 večji od okoliškega. Pod pojmom puhalna razumemo agregate, kjer je ta faktor nekje do 1,3. Večje tlačne razlike ustvarjajo kompresorji.

Obratno je s pretokom medija: največ pri ventilatorjih, najmanj pri kompresorjih, vmesno področje pokrivajo puhalna.

Puhalna bi glede na to razdelitev lahko poimenovali tudi nizkotlačni kompresorji. Poznamo več fizikalnih principov delovanja puhal. Naša bi lahko uvrstili v skupino Radialna Turbo Puhalna.

Naše izvedbe puhal so sestavljene iz štirih podsklopov:

- **Motorski oz. pogonski del:** tvorita ga rotor s trajnim magnetom, ki je nameščen z zunanje strani na jedro in stator z eno- ali trifaznim navitjem. Obe komponenti sta pritrjeni v ustrezna ohišja.
- **Krmilni del oz. motorsko krmilje:** gre za kompleksno elektroniko, ki zahteva veliko znanja in ustrezne usposobljenosti. V večini primerov je krmilje nameščeno na motorski del, lahko se pa uporablja tudi ločeno.
- **Programska oprema oz. SW:** na krmilju je uporabljen mikroprocesor, kar omogoča razvoj programske kode in puhalo naredi »pametno«. Programski del je izziv za naše razvijalce in daje celotnemu sklopu višjo dodano vrednost.
- **Delovni podsklop oz. turbo del:** sestoji se iz turbo kolesa – enega, dveh ali treh - odvisno od števila stopenj, povratnega vodilnika (v primeru večstopenjske izvedbe) in prilagojenih pokrovov skupaj z delom ohišja. Izbira kolesa oz. števila stopenj je odvisna od zahtevanih pretočnih karakteristik, ki jih potrebuje naprava, v kateri se bo puhalo uporabljalo.

Vsak podsklop je specifičen in mora biti sam za sebe optimalen, za kar je potrebno obvladovati ustrezna znanja. Za zanesljivo delovanje končnega izdelka pa morajo vsi podsklopi tvoriti usklajeno in učinkovito celoto. To je največji izziv za vse, ki so kakorkoli vključeni v procese povezane z izdelki v Poslovni enoti EC Sistemi.

Puhalo kot celota vseh treh podsklopov je vgrajeno v napravo, kjer opravlja funkcijo zagotavljanja ustreznega zračnega pretoka, kot jo posamezna naprava potrebuje. Srečujemo se z zelo različnimi zahtevami. Praktično vsaka naprava ima svoje specifikacije. Celo več – dva različna kupca, ki izdelujeta enako napravo, imata lahko različne zahteve za karakteristiko ali celo tudi obliko puhalna. Temu se moramo prilagajati. To pomeni, da moramo pri proizvodnih postopkih zagotavljati veliko stopnjo fleksibilnosti. Na drugi strani je potrebno upoštevati vidik standardizacije. Usklajevanje obeh je dokaj zahtevna naloga.

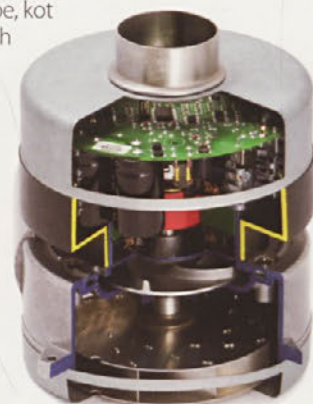
Naprave, kamor se vgrajujejo puhalna, so namenjena industrijski uporabi. Delovati morajo dolgo, zanesljivo, z velikim številom ciklov: vklop / izklop. Zanesljivost in robustnost sta torej najbolj pomembni karakteristiki, po kateri povprašujejo kupci naših puhal. Druge pomembne značilnosti so potem odvisne od vrste naprave: nekaterim je pomembno doseganje sprejemljivega nivoja hrupa, drugemu moramo zagotoviti točno določeno tlačno karakteristiko, tretjemu je potrebno zagotoviti delovanje v vlažnem okolju, ...

Možnosti oz. potrebe za uporabo puhal so zelo široke. V nadaljevanju so kronološko predstavljene poglavitne aplikacije, glede na realizacijo prvega projekta oz. ko so bile potrjene prve redne dobave za neko novo področje uporabe:

- **1998: Industrijski sesalniki**
Prva puhalna za takratno firmo WAP; sedaj Nilfisk
- **2002: Odsesovalne naprave**
V teh napravah so najbolj pogosto uporabljena EC-puhalna. Uporabljajo se za odvajanje škodljivih plinov z delovnega mesta pri različnih procesih; npr. laserska obdelava, ...
- **2006: Tiskarska industrija**
Zelo zahtevno področje zaradi prašnega okolja, zato se tukaj uporabljajo posebne izvedbe puhal.
- **2007: Transport granulata**
Doziranje granulata na strojih za brizganje plastike
- **2009: Dezinfektorji v medicini**
Dovajanje zraka preko grelca v komoro po koncu procesa dezinfekcije medicinskih pripomočkov
- **2012: Razvlaževalniki prostorov**
Za izsuševanje prostorov po poplavih ali novogradnji; tudi tukaj je puhalo prilagojeno namenu uporabe.
- **2013: Sušilniki rok**
Razvoj puhalna je potekal in se usklajeval skupaj z razvojem aparata.
- **2014: Naprava za preverjanje kvalitete zraka**
V zadnjih letih so postale te vrste naprav zelo aktualne, predvsem v vele mestih.
- **2015: Medicinske postelje**
Potrebno je zagotoviti kontroliran pretok zraka za napihljivo blazino pri bolniških posteljah.
- **2016: 3D-tiskalniki**
Puhalo zagotavlja pretok zraka za kontrolirano doziranje prahu.
- **2017: Pakirna naprava**
Pakiranje živil; s pomočjo podtlaka se uravnava folija pri ovijanju.
- **2018: Gorivne celice**
Prvi večji posej; pred tem je bilo izvedenih že kar nekaj razvojnih projektov oz. manjših serij.

Poleg navedenih prodajmo manjše količine ali vzorčimo tudi za druge namene uporabe, kot npr.: naprava za detektiranje eksplozivnih sredstev, robotski sesalnik, naprava za hranjenje rib, vakuumski prijemalnik, naprava za ustvarjanje snežnih učinkov, naprava za žrebanje lota ...

Naša usmeritev je zagotavljanje celovitih rešitev za oskrbo z zrakom na osnovi EC-motorja in ustreznega krmilja. S programsko opremo, ki jo sami razvijamo, lahko učinkovito nadziramo pogon in zadostimo specifičnim zahtevam naših kupcev. Želimo še naprej zagotavljati stabilno rast programa EC-puhal in komplementarnih produktov.

CWIEME

SEJEM V BERLINU

Marko Čencič

Poslovna enota komponente in orodja v mesecu maju razstavljala na sejmu CWIEME v Berlinu. Kratice CWIEME pomenijo »Coil winding, insulation and electrical manufacturing exhibition«. Na sejmu se predstavljajo ponudniki navijalne tehnike, izolacijskih materialov, proizvajalci in predelovalci elektroplačevin ...

DOMELOVA

AKADEMIJA 2018/2019

Aleš Markelj

14. junija 2019 je s slavnostnim zaključkom na Brdu pri Kranju zaključila s šolanjem peta generacija slušateljev Domelove akademije. To pomeni, da smo v teh 5 letih delovanja dodatno izobrazili preko 140 strokovnjakov v Domelu.

Sejem je ozko specializiran in je v tem segmentu eden od največjih sejmov na svetu. Ima dolgoletno tradicijo, letos praznuje 47 let obstoja. Prvi sejem je bil organiziran v Londonu leta 1972 in nato od 1973 dalje v Chicagu. Sejem CWIEME je že vrsto let ponovno v Evropi ter v zadnjem času še v Indiji in na Kitajskem. V Berlinu je sejem od leta 1996 in od takrat število razstavljalcev iz leta v leto narašča. Letos je potekal v sedmih halah. Našteli so 778 razstavljalcev iz 42 držav sveta – letna rast je 6-odstotna oz. skupaj 10-kratna od leta 1996. Res pa je, da se število razstavljalcev v zadnjih letih povečuje na račun kitajskih podjetij, ki so na sejmu zastopani že res v velikem številu. Na sejmu se predstavljajo dobavitelji proizvajalcem elektromotorjev, generatorjev, transformatorjev in E-mobilnosti. Tudi tokrat je bilo največ prisotnih proizvajalcev komutatorjev, sledili so ponudniki preostalih komponent, kjer so bili močno prisotni izdelki iz elektroplačevine. Na področju predelave elektro pločevine in paketov je bila zbrana naša celotna konkurenca iz Evrope ter delno tudi iz ZDA in Daljnega vzhoda.

Za Domelovo poslovno enoto komponente in orodja ta sejem še vedno ostaja najpomembnejši. V preteklosti smo razstavljali na več sejmih po Evropi (Euromold, Euroblech, Hannover Messe), a največje uspehe dosegamo na tem sejmu. Po petnajstem nastopu na sejmu CWIEME lahko rečemo, da nas veliko obiskovalcev že pozna. Temu botruje predvsem stalni prostor na razstavišču, enotna predstavitev skozi vseh petnajst let razstavljanja ter postopna uveljavitev na tržišču. Na podlagi prvih odzivov na sejmu in po njem ocenjujemo, da je bila letošnja predstavitev našega podjetja zelo uspešna. Veliko sestankov na sejmu je bilo že vnaprej organiziranih, imeli pa smo tudi več obiskov novih potencialnih kupcev. Še vedno pa opažamo, da je največ zanimanja za kombinacijo programov štancanja iz zabrizgavanja.

V tej zadnji generaciji je bilo vključenih 26 slušateljev z različnih področij in PE, izvedena pa so bila naslednja zanimiva izobraževanja s strani eminentnih predavateljev:

- **SDI**, Anja Križnik Tomažin, AKT
- **Projektno vodenje**, dr. Aljaž Stare, Ekonomska fakulteta UL
- **Timsko delo in motivacija**, Rudi Tavčar, MBA, Zavod Mirabi
- **Pogajanje in reševanje konfliktov**, Rudi Tavčar, MBA, Zavod Mirabi
- **Vizija osebnega razvoja**, Janez Hudovernik, Pro Acta d.o.o.
- **Upravljanje z delovno uspešnostjo**, Rudi Tavčar, MBA, Zavod Mirabi
- **Računovodstvo in finance**, mag. Aleksander Igljičar, Ekonomska fakulteta UL
- **Javno nastopanje**, Jasna Knez, Šola Povej na Glas
- **Učinkovito soočanje s stresom**, dr. Matej Tušak, Fakulteta za šport UL

Udeleženci Domelove akademije so bili, podobno kot v prejšnjih letih, razdeljeni v 4 interdisciplinarne skupine. Vsaka od njih je od meseca novembra 2018 do zaključka izobraževanja delala tudi na projektnem delu, in sicer so bile obravnavane naslednje teme:

- **Izboljšanje organizacije dela na projektih** (interni mentor mag. Matjaž Čemažar)
- **Interni prevozi in interna skladišča** (interni mentor dr. Matjaž Roblek)
- **Ekološka in trajna naravnost Domela** (interni mentor dr. Janez Rihtaršič)
- **Zmanjševanje parkirnih mest** (interni mentor Aleš Markelj)

Verjamem, da se bo marsikatera ideja iz zgoraj navedenih projektov kaj kmalu uresničila tudi v našem vsakdanjem delu. Skupaj z udeleženci in vodstvom Domela smo na zaključku naredili tudi analizo, kaj bi v nadaljevanju lahko še izboljšali in kako bo z Domelovo akademijo v naslednjih obdobjih.

Vsem prejemnikom »Priznanj o zaključenem izobraževanju v okviru Domelove akademije v letu 2018/2019« čestitamo in jim želimo, da bi čim več pridobljenega znanja prenesli v svoje vsakdanje življenje in delo.

POVEČANJE PROSTORSKIH KAPACITET

Aleš Markelj

Nenehna rast obsega proizvodnje zahteva tudi stalno prilagajanje prostorskih kapacitet novim programom. Tako bomo tudi v letu 2019 povečali prostorske kapacitete - tokrat za dobrih 4.000 m² in sicer na lokaciji v Retečah za 1.800 m², na lokaciji Na plavžu za 750 m², poleg tega pa se vzpostavlja oz. ureja tudi 1.600 m² dodatnih površin v najeti hali v Odžacih v Republiki Srbiji.

Obnova proizvodne hale v Retečah

Več let smo se že pogovarjali o nujnosti obnove proizvodne hale v Retečah iz leta 1975, kjer deluje PE KM. Stanje hale je zahtevalo nujno potrebna vzdrževalna dela, prav tako pa je bilo potrebno v pritličju urediti in obnoviti proizvodne površine in instalacije za novi program Hella MP 150. Glavnina vseh gradbeno-obrtniških del se je poleg obnove fasade in zamenjave stavbnega pohištva nanašala še na zamenjavo stare salonitne kritine z novo trimo sendvič pločevino ter vzpostavitev primernih prostorov za proizvodnjo v nadstropju proizvodne hale. Gre za kar 1.800 km² dodatnih uporabnih površin za proizvodnjo, ki so bile v preteklosti namenjene predvsem za skladiščenje nekurantnih zalog in drugih materialov, ki se ne uporabljajo pogosto.

Proizvodna hala Reteče

Z obsežnejšo obnovo smo pričeli konec meseca januarja in ob dobrih zimskih vremenskih razmerah najprej zamenjali streho, nato so sledila potrebna gradbeno- obrtniška in instalacijska dela v pritličju in nadstropju. Hkrati je potekala zamenjava oken in drugega stavbnega pohištva na severni in južni strani fasade, zamenjala so se vrata za vnos strojev v pritličju oz. enaka na novo zgradila v nadstropju hale na zahodni fasadi. V mesecu juniju je potekala obnova fasade na severni in vzhodni strani objekta, ostalo bo sledilo v nadaljevanju.

Trenutno potekajo zaključna dela v nadstropju hale (tlaki, postavitve sejne sobe in sobe za telekomunikacije). V nadaljevanju pa bo potrebno še porušiti objekt stare čistilne naprave in stare trgovine na spodnjem dvorišču, zgraditi novo tovorno dvigalo s pripadajočim stopniščem. Nato bo sledila še gradnja potrebnega podesta za postavitve strojno- instalacijskih naprav in montaža le-teh.

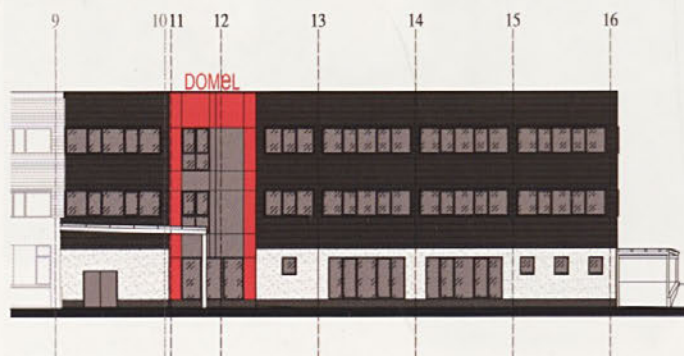
Poleg same izboljšane funkcionalnosti in s pridobitvijo dodatnih proizvodnih površin pa bomo hkrati dobili tudi ustrezno energetsko sanirani objekt, s tem zmanjšali stroške ogrevanja in hlajenja ter izboljšali delovne pogoje zaposlenim v tej hali.

Izgradnja prizidka na lokaciji Na plavžu 79

V planu investicij za leto 2019 imamo tudi izgradnjo zgoraj omenjenega prizidka. Glavnina načrtov je pripravljena, trenutno smo v fazi pridobivanja gradbenega dovoljenja. Glavni projektant je arhitekt Boštjan Žepič, podjetje Studio Tržič, d.o.o.. Računamo, da bomo s samo gradnjo pričeli nekje meseca avgusta.

Prizidek je zasnovan kot sodoben večetažen pisarniški objekt, dostopen z dvorišča na južni strani. Tlorisni gabariti znašajo dobrih 25 x 10 m, gre za pritličje in dve nadstropji, skupne neto površine okoli 750 m². Prizidek se bo funkcionalno navezoval na že obstoječe objekte oz. prostore.

V pritličju bo umeščena nova jedilnica z delilno kuhinjo, v nadstropjih pa pisarne, večinoma odprtega oceanskega tipa. Predvidena je klasična AB-nosilna konstrukcija, ki bo ustrezno toplotno izolirana, v pritličju s kontaktno, v nadstropjih pa s prezačevano fasado. Objekt bo krit z dvokapnico iz penobetonskih stropnih plošč, izolacijo in prezačevano pločevinasto kritino. Fasada v nadstropjih bo obešena, iz oblikovane barvane pločevine v antracitni barvi s poudarjenim vhodnim delom in okenskimi odprtinami v rdeči barvi.

Osnutek fasade na lokaciji Na plavžu

Nova fasada proizvodne hale v Retečah

ODPRTJE

PODJETJA IN VZPOSTAVITEV PROIZVODNJE V REPUBLIKI SRBIJI

Po večletni rasti prodaje in vzpostavitve novih projektov se je v letu 2019 pokazala potreba po novi proizvodni lokaciji. Na obstoječih lokacijah v Sloveniji ni veliko možnosti za širitve proizvodnih prostorov, prav tako razpoložljivost delavcev postaja vedno večja omejitev. Razlogov za novo lokacijo je torej več, predvsem pomanjkanje proizvodnih prostorov ter pomanjkanje delovne sile v bližini naših lokacij, vendar tudi napovedano povečanje minimalnih plač in izločitve dodatkov v letu 2020, ki bosta stanje na starejših programih finančno še poslabšali. Domel dolgoročno potrebuje lokacijo z nižjimi stroški dela, s katero bomo lahko podaljšali življenjsko dobo starih programov.

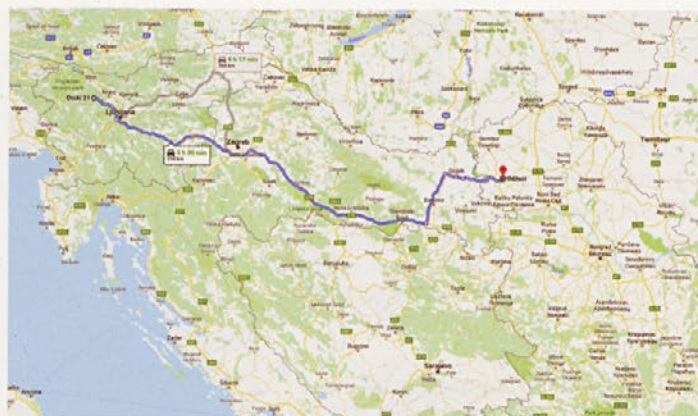
Aleš Markelj

Matjaž Čemažar

Glavni cilj podjetja v Srbiji je vzpostaviti stroškovno učinkovito proizvodno lokacijo, na kateri bo mogoče že v drugi polovici leta 2019 proizvajati delovno intenzivnejše izdelke, za katere v Sloveniji ne moremo več zagotavljati dobičkonosne proizvodnje.

Bolj intenzivno smo se z vzpostavitvijo nove lokacije začeli ukvarjati v letu 2018, pred tem je bil v okviru projekta Domelove akademije raziskan trg na bližnjem Balkanu. Pred odločitvijo smo analizirali tudi potencialno selitev proizvodnje v Romunijo, ki je članica EU in ima s tega vidika prednost. Kljub temu je bilo največ argumentov na strani Vojvodine v Srbiji. K odločitvi je pomagala tudi dobra izkušnja podjetja EBM Papst iz Podskrajnika, ki je podobne korake izvedla pred nekaj leti in v Somborju vzpostavila proizvodnjo z 80 zaposlenimi.

Že proti koncu leta 2018 so se začele resnejše aktivnosti za ustanovitev našega novega podjetja v Republiki Srbiji. Najprej se je izvedlo več ogledov primernih lokacij in na koncu je bila sprejeta odločitev, da se najame del proizvodno-skladiščne hale v kraju Odžaci, ki se nahaja v SZ delu Srbije blizu mesta Sombor. Hala se nahaja v bivšem velikem industrijskem kompleksu, ki je sicer v slabem stanju, a se počasi spet postavlja na noge, tudi z investicijo Magne v novo proizvodno halo, kjer delajo prevleke za sedeže avtomobilov. Stanje »Primorjeve« armirano-betonske montažne hale je dobro. Zaenkrat smo najeli 1.600 kvadratnih

metrov površin, z možnostjo naknadnega povečanja na 3.600 kvadratnih metrov, kolikor tudi znaša celotna tlorisna kapaciteta hale.

Trenutno potekajo v najeti hali obrtniško vzdrževalna dela, nameščanje ustreznih elektro in strojnih instalacij, tako da bo prostor ustrezno pripravljen za selitev proizvodnje v drugi polovici meseca avgusta. Najprej se bo v Odžace preselil program 315 z lokacije Reteče, iščejo pa se tudi drugi primerni programi, ki bi bili v nadaljevanju primerni za selitev. Vzpostavitev proizvodnje programa 315 na novi lokaciji naj bi bila izvedena v drugi polovici oz. do konca meseca septembra.

Dne 30. 5. 2019 je bilo tako ustanovljeno podjetje Domel motors doo Odžaci. Ob ustanovitvi podjetja smo v Srbiji zaposlili 5 novih sodelavcev, ki se bodo v vmesnem času seznanjali in priučevali s programom 315 in z ostalimi potrebnimi strokovnimi znanji v Domelu, ki so nujni za zagon take proizvodnje. Po selitvi proizvodne opreme pa se bo tam zaposlilo tudi ustrezno število proizvodnih delavcev.

Ob vzpostavitvi nove lokacije in selitvi programa bo potrebno veliko podpore iz Slovenije, zato se priporočamo za sodelovanje in pomoč pri zagonu proizvodnje. Ustanovljena projektna ekipa že pridno pripravlja tako sistemske kakor tudi fizične pogoje za selitev, ki bo uspešna le, če se bomo obnašali gospodarno in racionalno ter spoštovali različnost udeležencev v procesu vzpostavitve.

KAJ MORAMO NUJNO NAREDTI, ČE NE ŽELIMO RASTI?

Andreja Thaler

Letos se je na tradicionalni lokaciji v Bernardinu odvila že 24. Slovenska marketinška konferenca, ki je potekala v duhu zdrave in vzdržne rasti podjetij. Kako rast dosegamo v Domelu pa je z več kot 600 udeleženci delil naš direktor razvoja, dr. Janez Rihtaršič.

Le kdo si ne želi rasti? Že sam naslov je kontradiktoren s kančkom provokativnosti. A tako smo letos otvorili 24. Slovensko marketinško konferenco, ki se je odvijala med 28. in 29. majem v Grand Hotelu Bernardin. Slovenska marketinška konferenca je osrednji marketinški dogodek v Sloveniji, ki premika in povezuje stroko. Vsako leto privabi več kot 600 domačih in tujih marketingašev, ki prislunjejo najboljšim govorcem s celega sveta. Letos smo se vrteli okrog rasti podjetij: čemu vse moramo posvečati pozornost pri doseganju rasti našega podjetja ali organizacije.

Rast, raast, raaast ... Je med nami kdo, ki si ne želi rasti? Obstaja podjetje, ki ne želi rasti? Verjamem, da takšnega »junaka« preprosto ni. A če morda obstaja, ima nekdanji manager Coca Cole, Hendrik Steckhan, nekaj nasvetov: ne vlagajte vase in ne pojdite izven svojih meja, poskrbite, da je rast odgovornost vseh drugih ljudi – le zakaj bi bila to vaša stvar?! – in ne pozabite na to, da ste na trgu sami, brez konkurence. No, če jo že imate, je ta šibka in niti ni vredna vašega časa in pozornosti.

Na konferenci smo bili priča različnim načinom, kako doseči rast, izmed katerih ima vsak povsem svojo logiko in zahteve. Na zasičenem, nesigurnem in nenehno spreminjajočem se trgu je pomembno celovito razumevanje, kaj vse vpliva na rast in kako jo lahko dosežemo. Le ta podjetja rastejo in bodo rastle tudi jutri, pojutrišnjem ... in naprej v prihodnosti.

A kje je skrivnost, kaj poganja rast uspešnih blagovnih znamk, podjetij? Nešteto krat smo slišali, da je bistvo v razumevanju kupca, izpolnjevanju njegovih želja. Da lahko kupca razumemo in mu iz nakupa napravimo »doživetje« pa moramo vlagati v zaposlene, da bodo ti najprej živeli in odražali kulturo podjetja in postali tako imenovani ambasadorji podjetja. Zapomniti si moramo, da brez odlične izkušnje za zaposlene ni odlične izkušnje za stranke.

To je tudi temeljna skrivnost za uspeh digitalne preobrazbe, kjer se moramo najprej osredotočiti na ljudi, nato sledijo šele procesi in šele na koncu sledi tehnološki vidik, čemur je bilo prav tako posvečeno veliko pozornosti.

Veliko se je govorilo o digitalizaciji podjetij, o vedno naprednejših tehnologijah, ki rešujejo številne težave porabnikov. Jaka Levstek, soustanovitelj in direktor D. Labs meni, da

Odločitev za rast – otvoritev Slovenske marketinške konference

tehnologija ne more narediti vsega. Sprašuje se, kaj nam bo pralni stroj z zaslonom na dotik, če ne opere oblačil? Kot primer je navedel enega izmed največjih proizvajalcev bele tehnike, ki je na vprašanje, kako bodo rasli v prihodnosti, odgovoril, da bodo vse naprave povezljive s telefoni. A tu je vprašanje za marketing, kako bo tehnologija pomagala pri tem, da bodo oblačila tudi oprana. Pameten stroj ne rešuje težav uporabnika, je le tehnološko izpopolnjen izdelek brez večjega smisla. Zato redko prihajajo novi kupci, kar pomeni, da podjetje iz tega naslova ne raste. Njegov nasvet je, da moramo ugotoviti navade naših kupcev in spremljati, kako se te navade spreminjajo – temu moramo prilagoditi tudi naše vsebine in izdelke. Na ta način bodo kupci dobili to, kar od nas želijo in pričakujejo, mi pa bomo rasli.

Žiga Lešnik iz podjetja Simon-Kucher & Partners je dodal, da je za rast podjetij pomembna tudi cena izdelka. Ceno lahko zvišamo ob lansiranju novosti na trg, ko kupcu lahko nekaj ponudimo v zameno, saj se bo takrat z vidika kupca povišala vrednost izdelka.

Ponosni pa smo, da smo se med uspešno, stabilno in vzdržno rastočimi podjetji znašli tudi mi in ob tej priložnosti imeli čast prisluhniti našemu direktorju razvoja, dr. Janezu Rihtaršiču. Polni dvorani udeležencev je predstavil pristope in organizacijo razvoja za uspešno širitev proizvodnega portfelja ter zaupal, kako doseči, da novi izdelki prispevajo 30 odstotkov prihodkov.

Predstavil je razširitev Domelovega portfelja izdelkov, ki niso vezani le na panogo gospodinskih aparatov, kako so se za to odločali in kako je pri tem organiziran razvoj. Na kratko je predstavil tudi zgodovino podjetja ter izpostavil ključne mejnike.

Videli smo lahko, da ima Domel v vsej svoji zgodovini trenutno največje število produktivnih družin, kar v določeni meri vpliva na obseg prodaje in na samo stabilnost poslovanja oziroma zmanjševanje tveganja. K obvladovanju tveganj prispeva tudi geografska razpršenost trgov ter produktna razpršenost. Domel ima preko 40 strateških kupcev, s katerimi večinoma sodelujemo že v razvojni fazi. Spodbujamo inovativnost in smo v koraku s trendi.

Občinstvu je dr. Janez Rihtaršič zastavil dve vprašanji: »Ali visok delež novih izdelkov vpliva na rast prodaje oziroma dobiček?« ter »Kateri je najpomembnejši marketinški element?«

Dr. Janez Rihtaršič pravi, da delež novih izdelkov vpliva na rast prodaje, saj je delež prodanih izdelkov, mlajših od 3 let večji od 30 odstotkov, kar nam je v preteklih letih omogočalo več kot 10-odstotno rast prodaje. Najpomembnejši marketinški element pa je izdelek sam. Predavanje je poželo velik aplavz in je bilo izjemno koristno za vse, ki razmišljajo o tem, kako s širitvijo produktne portfelja dosežati rast.

POSLOVNO

SREČANJE SLOVENSКИH IN AVSTRIJSKIH PODJETIJ

Dunja Podlesnik

V sredo, 13. junija 2019, je potekalo Poslovno srečanje slovenskih in avstrijskih podjetij avtomobilske industrije, ki ga skupaj organizirata Advantage Austria in ACS Slovenski avtomobilski grozd.

Tokratnega, že tretjega, poslovnega srečanja se je udeležilo več kot 40 udeležencev slovenskih in avstrijskih podjetij.

Po pozdravnem nagovoru namestnika direktorja Advantage Austria Stefana La Croce nam je predsednik uprave Matjaž Čemažar predstavil podjetje Domel Holding. Tanja Mohorič, direktorica ACS Slovenskega avtomobilskega grozda, je prisotnim predstavila vpletenost slovenske avtomobilske industrije v globalno.

Vsi udeleženci smo si nato ogledali del proizvodnje podjetja Domel. Po končanem ogledu je sledilo kosilo in nato B2B pogovori med predstavniki slovenskih in avstrijskih podjetij.

ACS
Automotive Cluster of Slovenia
Slovenski avtomobilski grozd

ADVANTAGE AUSTRIA WKO

Cena, izdelek, uporabniška izkušnja – Kako doseči, da novi izdelki prispevajo 30 % prihodkov

Za konec pa še misel Mitje Pirca, predsednika upravnega odbora Društva za marketing Slovenije – kaj zanj pomeni beseda RAST: »Rast lahko za različna podjetja pomeni različno – povečanje dobička, prihodkov, novi trgi, produkti, povečanje zadovoljstva strank ... Želja po rasti lahko pomeni tudi velike spremembe. Morda se moramo v želji po rasti odpovedati produktom, s katerimi smo živeli leta in leta.«

SMK, se že veselimo vseh novosti, ki nam jih prinaša leto 2020 in s pomočjo katerih bomo še bolj uspešno, zdravo in stRASTno rasli še naprej!

Dr. Janez Rihtaršič meni, da je najpomembnejši marketinški element izdelek sam

9 načinov, kako NE rasti (Hendrik Steckhan)

- 1. Ozek pogled na priložnosti:** Pogovarjate se o včerajšnjih uspehih, današnjih težavah, namesto o priložnostih jutrišnjega dne.
- 2. Ne razumete in ne poznate svojih strank:** Treba je razumeti stranko, katere težave ima in na kakšen način jih ji rešujejo naši izdelki.
- 3. Ne greste do konca:** Dober primer je Netflix, ki je začel z dostavljanjem DVD-filmov na dom, danes pa producira svoje lastne vsebine.
- 4. Za rast je odgovoren nekdo drug:** Prelaganje odgovornosti na nekoga drugega je strup za rast.
- 5. Ne skrbite za disciplino:** Kar ste stranki obljubili, ji morate dostaviti, biti morate dosledni in disciplinirani.
- 6. Ne učite se iz neuspehov:** Da bi lahko rasli, morate vedeti, kaj je šlo včeraj narobe, da boste lahko jutri naredili boljše.
- 7. Podcenjujete konkurenco, sklepate, da je konkurenca šibka:** Nokia je podcenjevala spremembe, ki jih je na trg prinesel Apple z Iphone-om.
- 8. Ignorirate deležnike:** Treba je ugotoviti, kako lahko spodbujate stranke, vlagatelje, kupce ... le z njimi boste rasli tudi vi.
- 9. Ne vlagate v lastno trajnost:** Rast je maraton, ne sprint, zato morate biti fit – nenehno se učiti in obnavljati svoja znanja.

LETOŠNJI

PROGRAM PROMOCIJE ZDRAVJE

Janja Kozjek

*Poslovstvo je potrdilo program promocije zdravja za 2019. Novost je, da podjetje plača vse odmerke cepiva proti klopnemu meningoencefalitisu (KME).
Prijavite se na tel. 145 ali janja.kozjek@domel.com.*

NACIONALNI ZDRAVSTVENI PROGRAMI – PRESEJALNI TESTI

Na osnovi opozorila zdravnikov, da premalo ljudi sodeluje v nacionalnih programih presejalnih testov, sem se tokrat odločila, da nekaj besed namenim tem programom. Tudi sama poznam nekaj ljudi, ki se ob pozivu na pregled niso odzvali. To pomeni, da smo lahko zamudili priložnost, da nam odkrijejo spremembe v telesu, ki so, če so odkrite dovolj zgodaj in pravočasno, ozdravljive.

Še posebej bi apelirala na moški spol, ki te pozive na preglede enostavno prezre.

Na spletnih straneh Inštituta za varovanje zdravja (IVZ) sem našla podrobno opisane programe, ki jih nudijo nacionalni programi. So brezplačni in nam pripadajo pri določeni starosti, kot prikazuje slika.

Ti so namenjeni zgodnjemu odkrivanju raka v telesu.

Presejanje je pregledovanje navidezno zdravih ljudi, da bi med njimi našli tiste, ki morda že imajo začetno stopnjo bolezni, ali odkrivanje bolezni ali pred-bolezenskih sprememb, še preden se pojavijo simptomi ali znaki.

Positiven izid presejalnega testa vodi v nadaljnjo diagnostično obdelavo. Posledica je terapevtska obravnava in znižanje umrljivosti zaradi bolezni.

Presejalni programi za raka: ZORA, DORA, SVIT

ZORA - je presejalni program za odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu. Ciljna skupina so ženske 20-64 let.

Presejalni test je bris materničnega vratu pri izbranem ginekologu vsake 3 leta.

Ženska se lahko naroči na presejalni pregled ZORA pri svojem izbranem ginekologu (ne rabi vabila ali napotnice).

Če ženska ne pride sama v 3 letih, jo v četrtem letu na pregled povabi ginekolog. Če Register ZORA tudi v četrtem letu ne zabeleži presejalnega izvida, pošlje ženski centralno vabilo Onkološki inštitut Ljubljana.

DORA - pri presejanju za raka dojk se kot glavno presejalno metodo uporablja mamografija, ki omogoča odkrivanje sumljivih sprememb na dojkah, še preden postanejo tipne. Presejalna mamografija je namenjena ženskam med 50. in 69. letom s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki nimajo nikakršnih opaznih znakov raka dojk, so pa v življenjskem obdobju, ko je zboleznost za rakom dojk največja. Mamografija se izvaja na 2 leti. Izvid presejalne mamografije ženska prejme v petih delovnih dneh od datuma slikanja. Če je na mamografiji vidna sprememba tkiva, ki je zdravnik radiolog ne more natančno opredeliti, bo ženska povabljena na nadaljnjo obravnavo (takih žensk je 5 od 100 slikanih). Običajno je za razjasnitev vidnih sprememb dovolj le ciljno slikanje s povečavo in/ali ultrazvočni pregled, redkeje pa tudi punkcija sprememb v dojkah ali pregled z magnetno resonanco. Izvid nadaljnje obravnave ženska prejme v diagnostično-presejalnem centru. Raka dojk odkrijejo pri 7-8 ženskah od 1000 slikanih v prvem krogu. Za rakom na dojkah lahko zbolijo tudi moški.

SVIT - presejanje in zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki je namenjeno navidezno zdravim prebivalcem v določeni starostni skupini, ki so brez kliničnih znakov za raka na debelem črevesju. S testom se poskuša odkriti prikrito krvavitev

v blatu (FOBT) in predstopnje ali začetne stopnje raka na debelem črevesju. Pri vseh, kjer je test pozitiven, je potrebna kolonoskopija.

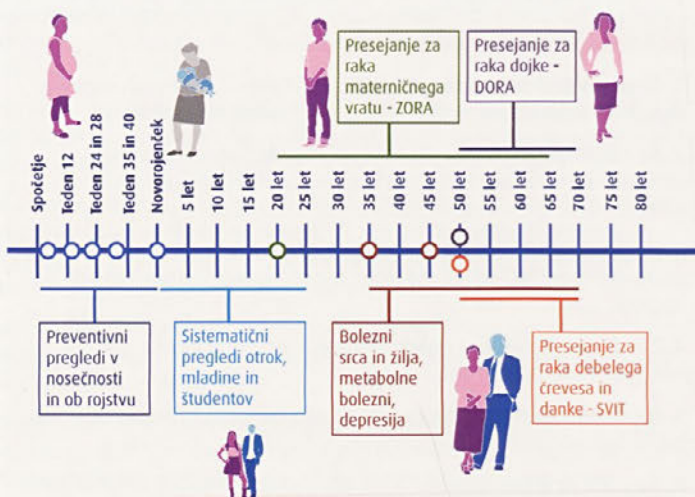
Rak debelega črevesa in danke je drugi najpogostejši rak obeh spolov, za njim letno zbolijo prek 1.300 oseb, zboleznost se povečuje, veliko bolnikov je odkritih v kasnem stadiju bolezni. Po preživetju zaradi raka na debelem črevesu in danki Slovenija zaostaja za državami EU, se pa je razkorak v zadnjih 5 letih zmanjšal.

PROGRAM PREVENTIVNEGA ZDRAVSTVENEGA VARSTVA ODRASLIH ZA PREPREČEVANJE BOLEZNI SRCA IN OŽILJA NA PRIMARNI RAVNI

V program so zajete vse ženske v starostnih obdobjih 35-65 let in moški v letih 40-70. V program so vključeni tudi vsi ostali izven tega starostnega obdobja, ki imajo izražena katerega od dejavnikov tveganja za nastanek srčno-žilnih bolezni: debelost, kajenje, tvegano uživanje alkoholnih pijač, sladkorno bolezen, zvišan krvni tlak. Programe boljšega zdravja prebivalcev izvajajo splošni/družinski zdravniki, zdravstveno-vzgojne vsebine pa zdravstveno-vzgojni centri v zdravstvenih domovih - (CINDI programi).

PREGLEDI PROSTATE - glede na to, da je rak prostate v porastu in da za to še ni posebnega nacionalnega programa, je pomembno, da se ob zaznavanju težav takoj obišče osebni zdravnik, ki vas bo napotil naprej k specialistu.

ZATO ŠE ENKRAT POZIV VSEM. IZKORISTITE PONUJENO PRILUŽNOST IN NE BOJTE SE ITI NA PREGLED OZ. ODDATI VZORCEV.

Viri:

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/novak_mlakar_predstavitev_presejalnih_programov.pdf;

http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUKEwj_193p-eDiAhXFJAKHcivrB8QQFjABegQIAhAC&url=http%3A%2F%2Fwww.mz.gov.si%2Ffileadmin%2Fmz.gov.si%2Fpageuploads%2Fmz_dokumenti%2Fdelovna_podrocja%2Fjavno_zdravje%2Fcin%2FPreventivni_programi160410.doc&usq=AOvVaw3Kku_oysO2zSIFnlAs6ir.

PREJELI

SMO ZLATO IN SREBRNO PRIZNANJE ZA NAJBOLJŠI INOVACIJI GORENJSKE REGIJE

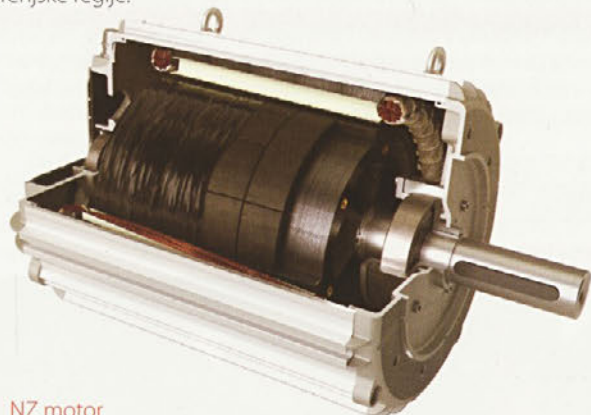

Andreja Thaler

Regionalna gospodarska zbornica Gorenjske je v četrtek, 30. 5. 2019, podelila priznanja za najboljše inovacije v regiji.

Napredek je nemogoč brez sprememb. In tisti, ki ne zmorejo spremeniti svojega razmišljanja, ne morejo spremeniti ničesar. – *George Bernard Shaw*.

Ponosni smo, da smo dobitnik kar dveh priznanj za najboljše inovacije gorenjske regije.

NZ motor

ZLATO PRIZNANJE - razvoj PM-motorja NZ 270

Elektromotorni pogoni imajo velik potencial pri energetski in materialni učinkovitosti. Zakonodaja bo z leti vse bolj omejevala uporabo asinhronskih motorjev v kombinaciji s frekvenčnim pretvornikom. Nov Domelov motor NZ 270 je svetovna novost na tem področju, kjer s standardno pločevino, feritnimi magneti in ob nizki uporabi materiala, dosegamo 96-odstotni izkoristek, kar presega najvišje zahteve evropske zakonodaje o energetski učinkovitosti na tem področju. S tem posegamo povsem na novo področje motorjev velikih moči, ki jih sedaj nismo obvladovali.

Inovacija se poteguje tudi za priznanje na nacionalnem nivoju.

Ekipa: Mirko Gaser, Milan Dolenc, Sandi Dolenc, Herman Lampret, Matej Kenda, Simon Čemažar, Borut Benedičič, Franc Potočnik, Nikolaj Kosem, Matjaž Kokalj, Dušan Jauševc, Janez Luznar st., Andrej Kos, Karmen Nastran, Aleš Levanič, Irena Bertoncelj, Irena Megušar in strateški dobavitelj Kop Commerce - Janez Gartnar

SREBRNO PRIZNANJE - Razvoj hladilne centrifuge Centric 260 R

Nova hladilna centrifuga Centric 260 R je odgovor na zahteve uporabnikov laboratorijske opreme, kar se odraža zlasti v višini centrifuge, v preprostem upravljanju in najboljši preglednosti uporabniškega vmesnika, v kratkih zagonskih in zaviralnih časih, visoki hladilni moči in natančni regulaciji temperature, nizkem hrupu in velikem centrifugalnem pospešku. Edinstvena pri tej centrifugi je učinkovita uporaba novega plina. Vse skupaj pa je nadgrajeno v prepoznavno obliko s številnimi pomembnimi drobnimi funkcionalnostmi.

Prejeli smo tudi posebno pohvalo za letošnji izziv, saj smo inovacijo razvili v sodelovanju z raziskovalno organizacijo (Kemijski inštitut, Institut Jožef Štefan, Biotehnična fakulteta in Razvojni inštitut Krka).

Ekipa: Primož Vidic, Marjan Prevc, Polde Benedik, Tomaž Cankar, Franci Gačnik, Matija Pintar, Matej Galjot, Štefan Jelovčan, Roman Megušar, Tadeja Bergant, Ladi Nastran, Tomaž Veber, Irena Megušar, Boštjan Demšar, Andreja Thaler in Irena Miklavič ter sodelujoče zunanje institucije: Institut Jožefa Štefana, Biotehnična fakulteta in Kemijski inštitut ter Razvojni inštitut Krka.

Iskrene čestitke vsem nagrajenim inovacijam in inovatorjem!

Danica Jelenc

V zadnjih mesecih se nam je pridružilo izredno malo novozaposlenih, zato je tokratna predstavitev precej krajša, kot smo jih bili vajeni v zadnjih številkah. Pridružilo se nam je šest novih sodelavcev, pa še to je eden izmed njih v bistvu že naš sodelavec, saj je bil prezaposlen iz Nele. Na mojo prošnjo so se odzvali trije novi sodelavci, za kar se jim še enkrat zahvaljujem.

ROBERT GRGIĆ

Sem Robert Grgić, rojen sem bil leta 1994 v Kranju. Prihajam iz Škofje Loke, natančneje iz Podlubnika. Končal sem srednjo strojno šolo v Škofji Loki, smer strojni tehnik. Po končani šoli sem se zaposlil v podjetju Lth Castings, kjer sem opravljal delo na strojni obdelavi kot posluževalec stroja.

V Domelu sem se zaposlil, ker v tem podjetju vidim možnost napredovanja in osebnega razvoja. Delam na oddelku brušenja ter struženja gredi. Kar se tiče sodelavcev, moram reči, da so me zelo lepo sprejeli in mi pomagali, da sem se čim prej privadil na novo okolje, kar zelo cenim.

V prostem času se rad odpravim v hribe, rad tudi tečem in igram nogomet.

ANŽE JANEŠ

Sem Anže Janeš in prihajam iz Ljubljane. Po izobrazbi sem diplomirani inženir strojništva, smer mehatronika. Moji prejšnji delovni mesti sta bili konstrukter in vodja projektov.

Tudi v podjetju Domel sem zaposlen kot vodja projektov.

Zaradi nezadovoljstva v prejšnji službi sem se odločil, da je čas za novo poglavje. Za Domel sem se odločil na podlagi priporočil prijateljev in znancev in tudi zaradi dobrega imena podjetja. Sodelavci so me lepo sprejeli in tudi sam se med njimi dobro počutim.

Prosti čas rad preživljam s punco in hčerko. V teh vročih dneh se po navadi odpravimo na kakšen izlet v naravo, sam pa se odpeljem na izlet tudi z motorjem.

KLEMEN SEVER

Sem Klemen Sever, star sem 31 let in prihajam iz Škofje Loke. Po izobrazbi sem ekonomist, v Nemčiji pa sem opravil tudi tečaj za cevarjar-varilca. Delovne izkušnje sem tako pridobil predvsem s terenskim delom. Zadnjih devet let sem preživel v tujini, delal sem v Nemčiji, Franciji, Rusiji, Maleziji in zadnja tri leta v Ameriki na Floridi, kjer sem opravljal delo monterja prežračevalnih sistemov in skupinovodje cevar-varilec ladijske in hišne tehnike.

Družinske obveznosti so me po dolgih letih spet pripeljale v rodno Slovenijo in pričel sem iskati službo. Moj dober prijatelj, ki je tudi zaposlen v Domelu na Trati (hvala Jasmin ... haha), mi je svetoval, da naj oddam prošnjo v Domel. In tako sem postal vaš sodelavec. Nameščen sem na delovno mesto brušenje gredi, ki je zelo zanimivo. Ob tej priložnosti bi se tudi rad zahvalil svojim sodelavcem na izmeni za ves trud, predvsem potrpežljivost in vrhunsko mentorstvo.

NEKAJ

INFORMACIJ SODELAVCEM, KI SO PRED UPOKOJITVIJO

Janja Kozjek

Ker je vedno več vprašanj, kaj je potrebno urediti pred starostno upokojitvijo, smo se odločili, da podamo nekaj informacij zaposlenim pred upokojitvijo.

Za vsakega posameznika, ki ima do upokojitve še približno eno do dve leti, je smiselno, da se oglasi v kadrovskem oddelku, kjer bomo naredili kopijo njegove delovne knjižice in se pogovorili o vseh aktualnih vprašanjih. S kopijo delovne knjižice gre vsak sam na ZPIZ (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje), kjer mu predhodno naredijo informativni izračun o izpolnitvi pogojev za upokojitev. Vloga oz. zahteva za izračun se naredi na predpisanem obrazcu in se lahko odda osebno na vseh izpostavah ZPIZ-a, po pošti in preko digitalnega potrdila preko sistema Moj eZPIZ. S tem izračunom se ponovno oglašijo v kadrovskem oddelku, kjer se pogovorimo glede upokojitve.

Za uveljavitev pravice do starostne pokojnine je pomembno, da vsak posameznik predhodno preveri (kot sem opisala zgoraj), če izpolnjuje predpisane pogoje za uveljavljanje pravice do upokojitve. ZPIZ že po uradni dolžnosti pošlje izračune vsem, ki so dopolnili 58 let, vendar v temu izračunu ni upoštevanih t.i. olajšav: skrb za otroke, delo pred 18. letom, služenje vojaškega roka ... Pri upoštevanju teh olajšav se starostna meja od polne starosti za pridobitev pravice do starostne pokojnine lahko zniža, in sicer so to:

- Skrb za vsakega rojenega otroka ali posvojenega otroka (za katerega je zavarovanec skrbel v prvem letu njegove starosti in ima slovensko državljanstvo)
 - 1 otrok – znižanje starosti za 6 mesecev
 - 2 otroka – znižanje starosti za 16 mesecev
 - 3 otroci – znižanje starosti 26 mesecev
 - 4 otroci – znižanje starosti za 36 mesecev
 - 5 in več otrok – znižanje starosti za 48 mesecev
- Služenje obveznega vojaškega roka (za 2/3 njegovega dejanskega trajanja)
- Delo pred 18. letom starosti
- Delo na zdravju škodljivih delovnih mestih (beneficirana delovna doba)
- Osebnosti okoliščine, pogojene z zdravstvenim stanjem (tisti z invalidskimi odločbami)

Za uveljavljanje teh pravic morate ob predložitvi kopije delovne knjižice to na ZPIZ-u posebej izpostaviti.

DELOVNA IN ZAVAROVALNA DOBA

Najprej bi izpostavila, da delovna doba ne pomeni isto kot pokojninska doba.

Delovna doba je doba, ko smo v delovnem razmerju s pogodbo o zaposlitvi.

Zavarovalna doba je tista, ki teče v času, ko smo zaposleni in so plačani prispevki - to je, če smo na starševskem ali porodniškem dopustu (četudi nismo zaposleni), če smo brezposelni z nadomestilom na čakanju na Zavodu za zaposlovanje, beneficirana doba in delo preko študentskega servisa. Zavarovalna doba je tista, ki se upošteva za upokojitev.

Pokojninska doba pa je doba, ki lahko zajema še kaj več kot zavarovalna doba. Dodana ali posebna in dokupljena doba. Pokojninska doba je tista, na osnovi katere se ugotavljajo pogoji za pridobitev pravic do pokojnine in se odmeri odstotek pokojnine.

POGOJI ZA STAROSTNO POKOJNINO

Pravica do starostne pokojnine je pogojena z dopolnjeno starostjo in določeno dolžino pokojninske dobe brez dokupa oz. z zavarovalno dobo. S 1. 1. 2020 bodo pogoji za oba spola izenačeni.

Da lahko uveljavljamo pravico za starostno pokojnino v letu 2019, moramo izpolniti naslednje pogoje:

Ženske

STAROST	POKOJNINSKA DOBA
60 let	40 let pokojninske dobe brez dokupa
64 let in 6 mesecev	20 let pokojninske dobe
65 let	najmanj 15 let zavarovalne dobe

Moški

STAROST	POKOJNINSKA DOBA
60 let	40 let pokojninske dobe brez dokupa
65 let	najmanj 15 let zavarovalne dobe

VIRI:

- Priročnik Življenje 55+ aktivno v zrela leta, 2019;

- <https://www.zpiz.si/cms/?ids=content&inf=326>;

KRIŽANKE

SO NJENA STRAST

Nataša Dolenc

Malokdo ve, da Jana že vrsto let sestavlja križanke za interno glasilo. To je bil tudi glavni razlog, da smo jo povabili na razgovor.

Kako se spominjaš svojih začetkov v Domelu, takrat Iskri?

V Domelu sem začela delati leta 1976 v proizvodnji. Ob delu sem obiskovala Ljudsko univerzo v Škofji Loki, kjer sem se izobraževala za ekonomskega tehnika. Po dveh letih v proizvodnji sem bila prerazporejena v splošni sektor, kjer sem opravljala delo sekretarja samoupravnih organov. Za sestanke številnih komisij in organizacij sem zbirala in pripravljala gradivo in pisala zapisnike. Delo je bilo raznoliko in zanimivo, zahtevalo pa je tudi ažurnost in natančnost. V začetku 90. let je bilo samoupravljanja konec, zato sem bila prerazporejena v kadrovski oddelk, kjer sem vodila kadrovske evidenco zaposlenih. Takrat se je začelo tudi delo z računalnikom. Tudi tu je delo zahtevalo izredno natančnost, saj so bili od tega odvisni tudi osebni dohodki zaposlenih. Velikokrat sem še doma razmišljala, če sem vse naredila.

Po osamosvojitvi je nastopila gospodarska kriza. V podjetju smo zmanjševali režijo in tako sem bila spet premeščena nazaj v proizvodnjo. Nekaj časa sem delala v montaži, nato pa v obdelovalnici. Tam sem več kot deset let balansirala turbine za sesalno enoto. Pet let pred upokojitvijo so me premestili v Reteče v oddelk pločevinastih delov, bolj poznan kot »disko«. To je bil majhen kolektiv, zato smo bili med seboj zelo povezani. Tudi delo je bilo raznoliko, saj sem znala delati na več strojih. Kasneje sem v šali večkrat rekla, da je bilo teh zadnjih pet let kot »nagrada za življenjsko delo«.

Način dela se je skozi leta spreminjal. Opiši svoja opažanja.

Na začetku je bilo zelo veliko ročnega dela in preprostih strojev. Potem se je začelo stroje posodabljanje, delali smo že na polavtomatskih strojih. Iz leta v leto so stroji vedno bolj nadomeščali ročno delo. Lani sem se na Trati udeležila dneva odprtih vrat v prenovljeni hali avtomatskih stiskalnic in oddelka plastike. Bila sem fascinirana, kaj vse že naredijo roboti in kako malo delavcev je potrebnih. Pa sem vseeno prepričana, da je človek še vedno najbolj zanesljiv.

Ali se ti je kakšen dogodek še posebej vtisnil v spomin?

Se spomnim prvega dneva, ko sem začela delati. Bila sem v proizvodnji, v okroglem delu. Ob pol desetih mi je mojster rekel, da je malica in mi pokazal, kje je jedilnica. Ob povratku na oddelk pa nisem več vedela, kje sem prej delala. Vse je bilo tako enako in tako veliko. Nekoga sem vprašala, če kaj ve, kje sem prej delala, pa je rekel: »Ja punčka, ne vem. Čigava pa si? Kje pa si delala?« Na koncu pa se je vse dobro izteklo in smo se kasneje na ta račun tudi smejali. Tudi kakšna neprijetna izkušnja se mi je zgodila, predvsem v montaži na traku, pa je ne bi posebej izpostavljala. Saj konec koncev včasih vsi radi malo ponagajamo.

Je bilo stresno, kot to danes imenujemo?

Ne, ni bilo stresno. Vedno sem rada in z veseljem delala. Rada sem hodila v službo. Je pa res, da se delo v režijskih oddelkih zelo razlikuje od dela v proizvodnji. Tudi glede pritiska s strani nadrejenih in podrejenih. Nikoli mi ni bilo težko vprašati, če česa nisem vedela ali znala. Pa tudi sodelavcem sem rada priskočila na pomoč, če so bili v stiski. Pomembni so dobri medsebojni odnosi. Sicer pa je vsako delo pogojeno tudi z določeno mero stresa.

Koliko časa že uživaš v pokoju? Ali se ti je način življenja zelo spremenil?

Z delom v Domelu sem zaključila decembra 2013, tako da sem sedaj že dobrih pet let v pokoju. Nikoli nisem pomislila, da mi je žal, da ne delam več. Rada se spominjam na čas, ki sem ga preživela v Domelu, vendar je to poglavje zaključeno. Sedaj imam druge prioritete. Rada hodim v hribe, kolesarim, se sprehajam, berem, tudi na morje grem. Ni mi dolgčas. Vsako leto se vzpnem na približno deset dvatisočakov, potem so tu še hribi med 1500 in 2000 metri nadmorske višine, da Lubnika in Ratovca sploh ne štejem zraven. Tudi prekolesarim približno 2000 km na leto.

PROGRAM

MOJE PODJETJE

Domel že vrsto let podpira program *Moje podjetje*. To je učni program, v katerem se dijaki skozi šolsko leto preizkusijo v podjetništvu. Skozi program pridobivajo različne veščine, kot so: timsko delo, načrtovanje, razvoj izdelkov, osredotočenost na kupce, postavljanje finančnih ciljev, spremljanje napredka in reševanje izzivov. Program se izvaja pod okriljem Zavoda za spodbujanje podjetnosti mladih po licenci JA Worldwide®.

Tina Ogrizek

Zaenkrat mi zdravje to še dopušča. Vključena sem tudi v društvo upokojencev Škofja Loka in se tudi z njimi udeležim nekaterih pohodov in izletov. Imam pa tudi nekaj čudovitih oseb, ki so mi zelo pomembne in za katere si vedno vzamem čas. Sem ena izmed tistih upokojenk, ki skoraj nikoli ne reče, da nima časa.

Tvoj hobi so križanke. Kdaj si se začela ukvarjati z njimi in kako si začela? Koliko časa porabiš, kakšne pripomočke uporabljaš?

Ko sem bila v kadrovskem oddelku, smo se sodelavke zmenile, da bomo za takratni interni časopis *Elektromotor* sestavile križanko. Malo smo se zabavale, malo pomodrovale, pa nam je uspelo. Kmalu je nastala še ena. Sicer je bilo nekaj manjših napak, ampak za časopis je bilo to nekaj novega. Leta 2002 me je poklicala ga. Šekli, ki je bila takrat urednica *Domelovega* časopisa, in me vprašala, če bi bila pripravljena za časopis sestaviti križanko. Obljubila sem ji, da se bom potrudila, pa mi je tudi uspelo. Na začetku sem izdelala vsako leto po eno, zadnjih nekaj let pa po dve na leto. Pri delu uporabljam predlogo za križanko, svinčnik, radirko, slovar in google. Težko je reči, koliko časa porabim za sestavo ene križanke. Ko se mi zatakne pri usklajevanju besed, vse skupaj odložim in pustim, da se mi glava »spuca«, nato pa čez kakšen dan spet nadaljujem. Včasih o besedah razmišljam tudi pri kakšnem drugem opravilu. Vem, da sem za tiste prve križanke porabila kar precej časa, zadnje čase pa tam okrog 20 ur intenzivnega dela. Gledam na to, da je vsa gesla možno dobiti v slovarju ali na spletu in da niso pretežka. Križanke sestavljam samo za *Domel*. Tukaj imam tudi že osnutek za naslednjo številko, takole nastaja. V križanko vedno napišem: križanko sestavila J.Ž.. Veseli me, da je na križanko dober odziv, da pride veliko rešitev, zato mi je ta podatek v spodbudo za naprej. Križanke sem vedno rada reševala, sprva samo skandinavske. Potem me je moj pokojni partner Ivan navdušil tudi za tiste težje, kot so skrite, iz sredine, italijanske, verižne. Sedaj imam doma vedno revijo KIH, ki prav pride ob deževnih dnevih.

Želiš za konec povedati kakšno misel?

Nimam neke zaključne misli. Rada bi le rekla, da ni toliko pomembna dolžina življenja kot njegova kvaliteta. Prav zaradi tega se čim bolj, kolikor je le mogoče, izogibam stresu. Želje in cilje si postavljam sprti, da se ne obremenjujem, »če mi kaj ne rata«. Lepo je biti upokojenec.

Letošnjega programa *Moje podjetje* se je udeležilo več kot 250 dijakov iz 24 slovenskih srednjih šol. Dijaki so za namen učenega programa ustanovili 53 dijaških podjetij. Še posebej smo veseli udeležbe dijakov Šolskega centra Škofja Loka - Srednja šola za strojništvo je sodelovala s 3 ekipami, Srednja šola za lesarstvo pa s 6 ekipami.

Kar 47 dijaških podjetij se je ob koncu programa predstavilo na zaključnem sejmu, ki se je odvijal 26. aprila 2019 v Festivalni dvorani. Dijaki so pred zaključno prireditvijo oddali poročila, v katerih so predstavili svojo podjetniško idejo in poslovanje svojega podjetja. Na sami prireditvi je sledila predstavitev izdelka na odru ter na stojnicah.

Naslov »Podjetje leta 2019« si je prislužilo podjetje *Nebeški jogurt* iz Živilske šole BIC Ljubljana. Predstavili so izdelek, s katerim si lahko samo z dodatkom vode pripravimo popolnoma naraven jogurt. Na voljo imajo različne okuse. Njihov izdelek je tudi didaktične narave. Slovenijo so zastopali na evropskem sejmu dijaških podjetij v Franciji, ki je potekal med 3. in 5. julijem 2019.

<p>MIKROBIOLOŠKA KULTURA</p> <p>Prez mikrobiološke kulture, jogurt na moru nastati. To so naprave mikroorganizmi v lizofizinski obliki, ki skrbuje za boljše prebavo.</p>	<p>MLEKO V PRAHU</p> <p>Mleko v prahu je nadomestek tekočega mleka, tako je jogurt veliko boljšege okusa in lepše teksture.</p>	<p>LONČEK ZA PIRAVO JOGURTA</p> <p>Namenjen je večkratni uporabi za izdelavo jogurta, z možnostjo pranja v pomivalnem stroju.</p>	<p>NEBEŠKI OKUS PO IZBIRI</p> <p>Nebeški dobre domale marmelade polne harmoničnih okusov po želji dobimo svojemu jogurtu.</p>	<p>NAVODILA ZA PIRAVO JOGURTA - APLIKACIJA ZA PAMETNI TELEFON</p> <p>Zavesti je priljubeno tudi zgledno z navodili in recepti za izdelavo jogurta in aplikacija za pametni telefon s sistemom android.</p>
--	--	--	--	---

Nebeški jogurt – ličen komplet za pripravo jogurta; Vir: Poslovno poročilo o delovanju podjetja

Glas Čipk – bluetooth zvočnik, produkt dijakov iz ŠCPET, Ljubljana

BeeHouse – inovativni zložljivi panji, Srednja šola za lesarstvo, Škofja Loka

PIKNIK

SKUPINE DOMEL

Robert Vojska

Po dolgih tednih deževnega vremena se je sreča obrnila v prid organizatorja zabavnega dogodka - tradicionalnega piknika za vse zaposlene, njihove družinske člane in upokojence skupine Domel. Tako nas je v soboto, 1. 6. 2019, pozdravilo lepo sončno vreme. Pred uradnim pričetkom piknika smo morali organizatorji v dopoldanskih urah opraviti še kar nekaj priprav, da se je lahko ob 14. uri pričel družabni dogodek. Na pikniku seveda ne gre brez glasbe, zato smo medse povabili zmagovalko letošnje oddaje Zvezde plešejo, Tanjo Žagar, ki nas tudi letos ni razočarala. Tanja je bila navihana in razigrana, prava »motorka«, ki je k plesu privabila staro in mlado.

Na pikniku se po navadi tudi dobro je in pije. Na Domelovem pikniku je bilo vsega več kot dovolj - čevapčičev, drugih pečenih dobrot na žaru, več vrst solat itd. ... Za vse to že dolga leta skrbi Igor Marin in moramo priznati, da mu gre odlično.

Tudi na najmlajše nismo pozabili, zato smo na piknik povabili animatorje iz studia Anima s posebno gostjo Damjano Golavšek, ki so v času piknika zabavali naše najmlajše in budno skrbeli za njih. V ta namen so pripravili gledališko-glasbeno-gibalno-plesno animacijo, ki je skrivala svojo igrivost. Rdeča nit druženja je bila preprosta igra, ki je bila bolj sveža od vode, bolj zdrava od mleka in za človeka največji dar svobode. Vse aktivnosti so bile namenjene družini in znotraj nje, vsem trem generacijam. Poudarek aktivnosti je bil predvsem na animacij vseh otrok in seveda mlajših radovednežev v spremstvu njihovih staršev.

Kot vsako leto vas tudi v letošnjem članku ponovno povabim na naš tradicionalen Domelov piknik za leto 2020, ki bo vsaj tako dober, kot je bil letošnji.

ŠPORTNI DAN ZA ZAPOSLENE

Dogodek je že vrsto let namenjen skupnemu preživljanju prostega časa zaposlenih izven delovnega časa in delovnih prostorov in je dodatno nadgrajen z različnimi športno-rekreativnimi vsebinami. Gre tako za druženje, ki je med drugim organizirano tudi z namenom izboljševanja medčloveških odnosov ter povečevanja kolegalnosti in pripadnosti podjetju. Zaposleni tako lahko tudi preko organiziranega druženja bolje razumejo prednosti, slabosti in prepoznajo interese drug drugega. To je osnova za boljše počutje in povečanje samozavesti, kar je izrednega pomena pri uresničevanju naših skupnih ciljev v samem podjetju.

Aleksander Volf

18. maja je potekal na Športnem parku Rovn v Selcih tradicionalni Športni dan za zaposlene, kjer smo se pomerili v šestih športno-rekreativnih vsebinah, in sicer: v nogometu, odbojki na mivki, tenisu, pikadu, prstometu in streljanju, tako v moški kot v ženski konkurenci. Streetball smo bili primorani zaradi nevihte prestaviti na drug termin, odigrali smo ga na dan samega zabavnega dela piknika (1. 6. 2019).

Ni pa imel dogodek le tekmovalnega značaja, zaposleni so ga namreč odlično izkoristili za prijetno druženje.

Nogometni turnir je odlično sodil nogometni sodnik, ki ga nam je za ta dogodek delegirala Nogometna zveza Slovenije.

Priznanja najboljšim v obliki pokalov in denarnih nagrad (nabavni nalogi) je ob 19. uri podelil predsednik uprave družbe Domel Holding d.d., mag. Matjaž Čemažar, ki je vse navzoče pred tem tudi prisrčno pozdravil in nagovoril.

Po podelitvi je potekalo žrebanje glavne praktične nagrade – darilni bon (tedenski paket v naši počitniški kapaciteti), ki smo ga podelili na podlagi žreba med vse prisotne udeležence.

Bilo nas je veliko, tako mlajših kot starejših, novozaposlenih in zaposlenih z daljšim delovnim staležem, a za vsakogar se je našla kakšna športno-rekreativna vsebina.

Dejstvo pa je, da smo se vsi imeli neizmerno »fajn«, saj je bila v nas močna želja po druženju.

Zahvalili bi se radi upravi za podporo temu dogodku, g. Marinu, fotografu Stojanu, članom Enotnega sveta delavcev in IO sindikata za organizacijo ter seveda vam zaposlenim, da ste se v tako množičnem številu odzvali našemu povabilu.

Upamo, da ste lepo preživeli dan in se že veselimo ponovnega snidenja v prihodnjem letu.

Športno-rekreativni pozdrav

Dobitniki priznanj in nagrad:

NOGOMET

Moški:	Ženske:
1. APEC	1. Lisičke
2. PE KO	2. PE ECS
3. Dream Team	3. Grmički

ODBOJKA NA MIVKI

Moški:	Ženske:
1. PRODAJA	1. PRODAJA
2. PE KO	2. Nataša & Martina
3. PE ECS 2	3. Petra & Tanja

STREETBALL

Moški:	Ženske:
1. APEC	1. ECS
2. TEHTNICA	2. Grmički
3. TEHNOLOGIJA	3. Lisičke

TENIS

Moški:	Ženske:
1. Gašper Zdravje	1. Martina Zgaga
2. Matija Šturm	2. Anja Filej Mohorič
3. Borut Fejfar	3. Teja Bertoncej

PIKADO

Moški:	Ženske:
1. Uroš Bradeško	1. Marta Bertoncej
2. Jernej Tomažin	2. Anja Pintar
3. Urban Dolenc	3. Gordana Cvijič

PRSTOMET

Moški:	Ženske:
1. Marko Mlakar	1. Viktorija Demšar
2. Luka Markelj	2. Jana Bratuš
3. Lovro Sušnik	3. Ana Rozman

STRELJANJE

Moški:	Ženske:
1. Armin Tralješič	1. Milka Tolar
2. Miha Kržišnik	2. Jana Bratuš
3. Štefan Sakelšek	3. Anja Jeraša

Nogometni turnir - moški

Najboljši v streetballu

Najboljši v streljanju (organizator prejel v imenu drugega, priznanje za 2. mesto)

Najboljše v pikadu

POKLON

TONETA HABJANA SVOJIM ROJAKOM

Danica Jelenc

V prejšnji številki Mozaika sem Tonetu Habjanu zaželela, da mu njegov prvi samostojni koncert uspe in da se bo po dolini še dolgo govorilo: »To je bil pa res koncert "u piko".« Sedaj je minil že mesec dni od velikega dogodka. Glavne vtise je že lepo popredalčkal po svojih mislih. Po velikem dogodku sva se pogovarjala prav o le-teh.

Prav gotovo je nekaj, kar ti je najbolj ostalo v spominu?

Ja, res je minil že mesec dni od koncerta. Vtisi so prav tako neverjetni, kot je bil koncert. Še kar se sprašujem, ali mi je to res uspelo ... se je to res zgodilo? Ja, se je in sem zares vesel, da je koncert uspel tako s strani organizacije kot tudi s strani izvedbe. V spominu bo pa prav gotovo ostala ta neverjetna energija, ki je bila prisotna med nami nastopajočimi in vso publiko - noro ... zares noro ...

Priprave na koncert so bile naporne in verjetno se ti je prvi kamen odvalil od srca že takrat, ko si ugotovil, da je koncert skoraj razprodan?

Pravzaprav je bilo v zadnjih dneh pred koncertom kar malo panike ... Take pozitivne. Dva dni pred koncertom sem skoraj moral ustaviti prodajo vstopnic. Kljub veliki prodaji vstopnic smo se nato dogovorili, da s prodajo nadaljujemo in »skočimo v razburkano morje« ... Kar bo pa bo ... In to smo naredili ... ter morje zelo uspešno preplavali (smeh).

Verjetno je lepo stopiti na oder, ko vidiš, da je dvorana napolnjena do zadnjega kotička?

Ja, zares mi je zastal dih ...

Na koncertu je lepo sodelovala tudi publika, kar za koncert s klasično glasbo verjetno ni ravno običajno. Kako je to vplivalo nate?

Že na samem začetku, ko sem snoval repertoar za koncert, sem se zavedal, da moram publiko dati operne arije, ki gredo zelo v uho in jih ljudje tudi poznajo. In glede na odziv publike lahko rečem, da mi je tudi izbor repertoarja zelo uspel.

Ko ob petju arije opaziš in začutiš zelo pozitiven »feedback« od ljudi v dvorani, si kar pomirjen ... In tudi jaz bi moral zaploskati publiko.

Kako pa so bili s koncertom zadovoljni tvoji gostje?

Ker je bila v dvorani prisotna že prej omenjena zelo dobra energija, so se seveda tudi moji gostje zelo dobro počutili in so bili izredno zadovoljni s koncertom. Je pa tako, da če nastopaš pred do zadnjega kotička napolnjeno dvorano, te prevevajo neverjetni občutki. Vsak nastopajoči si želi tako odlične in tako številčne publike.

Verjetno se je v tako velikem projektu zgodila tudi kakšna napaka oziroma neprijetnost? Kaj bi spremenil, če bi v tem trenutku koncert pripravljal še enkrat?

Na koncertu se je zgodilo nekaj manjših tehničnih težav oziroma neuskkljenosti, kar pa za ljudi v dvorani ni bilo ne vidno in ne slišno. Spreminjal ne bi kaj dosti. Mogoče pa bi kakšno organizacijsko zadevo še izpilil.

Za izpeljavo tako velikega projekta je potrebno angažirati tudi veliko sodelavcev. Kako si se ti tega lotil in kje si dobil največjo podporo?

Že ob osnovni ideji, da si želim izpeljati veliki koncert, sem dobil največjo podporo prav v vašem podjetju Domel, nato pa še v Alplesu, na občini Železniki ... za kar se vsem še enkrat iskreno zahvaljujem. Zelo sem vesel, da so bili glavni možje takoj mnenja, da je tak dogodek v naši dolini zares potrebno speljati. Seveda pa so mi finančno priskočila na pomoč tudi manjša podjetja. Pomagali so mi tudi gasilci iz Dražgoš, ki so poskrbeli, da je promet do parkirišč, promet do dvorane in promet v dvorano in v dvorani potekal tekoče in varno. Vsem omenjenim in vsej publiko zares še ena velika zahvala in tako kot sem rekel na koncertu ... MOJ POKLON.

Pa še tvoj zaključek ...

Velik, sproščeni koncert, odlični orkester, vrhunski glasbeni gostje, vrhunska glasbena izvedba, do zadnjega kotička napolnjena dvorana ... To je to ... Kaj bi si pa sploh lahko še zaželel?

Res je, kaj bi si lepšega še lahko zaželel. Še enkrat mu čestitamo za tako lep dogodek, ki nam ga je pripravil. Upamo, da bo držalo, kar je obljubil na koncertu - naslednje leto se spet vidimo ...

MEPZ DOMEL

JE PRAZNOVAL VISOK JUBILEJ – 40. LETNICO DELOVANJA

Danica Jelenc

Pred kratkim je mešani pevski zbor, ki nosi ime našega podjetja, praznoval lep jubilej, 40. letnico. Od vsega začetka je zbor vodil France Čufer, ki pa nas je pred časom mnogo prezgodaj in nepričakovano zapustil. Vodenje zbora je za njim prevzel Janez Triler. Po koncertu sem se pogovarjala z novim zborovodjo.

Obuti čevlje tako vsestranskega umetnika ni ravno mačji kašelj. Kaj te je prepričalo v to, da si sprejel vodenje pevskega zbora Domel?

Res je, France je bil vsestranski glasbenik, posebej pa še zborovodja mnogim pevskim skupinam. Vsa leta od samega začetka je vodil mešani pevski zbor Domel in od takrat so minila že štiri desetletja. To pomeni, da čas res hitro teče. Vendar, kdor ima glasbo rad in ob petju uživa, občuti še nekaj več. Ob glasbi in petju mu čas mine lepše, poleg tega pa ima mnogo lepih doživetij in nastopov, druženj in seveda tudi pevskih vaj.

MePz Domel je v vseh teh letih stalno bogatil domače kulturne dogodke in prireditve, nastopal na območnih pevskih srečanjih, pel pri zamejskih Slovencih v Italiji in na Avstrijskem Koroškem, sodeloval na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični ... Skratka čez petdeset pevcev, ki je v vseh letih prepevalo pod umetniškim vodjem Franceta Čuferja, je pridobilo veliko pevskih izkušenj. Zaznamovala so jih tudi prijetna druženja, kar je vsekakor tudi pomembno za tako dolgo delovanje katerekoli skupine.

Potem ko nas je France nepričakovano prerano zapustil, smo vsi, ki smo sodelovali z njim, hvaležni za vse lepe trenutke, ki smo jih doživeli skupaj. Pristrčen in ganljiv koncert v njegov spomin, ki je bil lani v jeseni v kulturnem domu, je povedal vse. Mislim, da nas s svojo iskričastostjo France spremlja še naprej in z nami ostaja v pesmih.

Kako ste se ujeli s pevci? Ali si nadaljeval s podobnim vodenjem, kot ga je imel France, ali si ubral čisto novo metodo?

Pred petindvajsetimi leti sem v tem zboru kot drugi tenor pel tudi sam, tako da sem večji del pevcev že poznal. Je pa res od takrat preteklo že kar nekaj let in so mi zato tudi izkušnje prav prišle. Kljub temu pa ob vseh obveznostih, ki jih imam, odločitev ni bila preprosta.

Dogovorili smo se, da bomo imeli vaje ob torkih dopoldne, za cilj pa določili praznovanje jubilejnega koncerta ob 40. obletnici MePz Domel. Bili smo kar pridni, imeli redne vaje, pohvaliti moram vse pevke in pevce, da smo se začutili ter lepo in ubrano zaokrožili ta jubilej.

V prvem delu smo peli pesmi iz železnega repertoarja, v drugem pa nove pesmi, ki smo se jih naučili v zadnjem času, in sicer domoljubne, ljubezenske in vesele. Za zaključek smo imeli še štiri dodatke,

zadnje pesem pa smo zapeli skupaj s citrarsko skupino Notice iz Domžal. Citrarke so bile naše gostje, pri skupini sodeluje tudi naša pevka Anica Habjan.

Na koncertu ste se za dolgoletno vodenje zbora prav lepo zahvalili tudi gospe Ladi Trojar, ki je bila dolga leta predsednica zbora, pred kratkim pa je praznovala tudi svoj življenjski jubilej. Kaj lahko poveš o tem?

Trije predsedniki zbora so bili v vseh letih. Ivo Jelenc, Janče Habjan in Ladi Trojar, za kar smo se vsem zahvalili. Res pa je, da ima daleč najdaljši staž med vsemi predsedniki Ladi Trojar, ki je to poslanstvo opravljala kar 37 let. Glavna naloga predsednika zbora je bilo dogovarjanje za nastope in izpolnjevanje vseh ostalih obveznosti. Ker je Ladi pred časom dopolnila tudi 80 let, je bilo edino prav, da smo se jih zahvalili še prav na poseben način.

Koncert so odlično popestrile tudi posebne gostje – citrarke skupine Notice. Ali se je bilo z njimi tudi potrebno usklajevati in imeti posebne vaje?

Pred koncertom smo imeli še skupno vajo, tako da je bilo vse dorečeno.

V zboru prevladujejo upokojenci. Kako vidiš delovanje zbora v bodoče? Ali boste iskali tudi mlajše pevce?

Ja, z jubilejem so prišla tudi leta, ko zbor res rabi tudi mlajšo generacijo, in upam, da nam bo uspelo, da povabimo še koga, da se nam pridruži.

Za konec te prosim, če lahko poveš še kakšno zaključno misel ...

Rad bi se v imenu vseh pevcev in pevk MePz Domel zahvalil vašemu podjetju Domel za pomoč pri našem delovanju v vseh teh letih. Poleg tega se moram še posebej zahvaliti Andreji Kenda, ki je s spremno besedo in vodenjem dodala piko na i našemu jubilejnemu koncertu.

»Pesem je srce,« je rekel naš pesnik Tone Pavček. In vi ga zagotovo imate.

Janezu Trilerju se najlepše zahvaljujemo za čas, ki si ga je vzel, da nam je predstavil jubilejni koncert. Za v bodoče pa jim želimo, da jim res uspe pridobiti kakšno mlado moč in da bodo uspešno prepevali še naslednjih nekaj desetletij.

NAVIJALEC

KLEKLJEV, ZAŽELJEN POMOČNIK VSAKE KLEKLJARICE

Nina Drol

V okviru 57. čipkarskih dnevov v Železnikih je bila v Špendalovi hiši pregledna razstava več kot 70 navijalcev klekljev iz Selške doline in drugih okoliških krajev. Po zaključku razstave lahko povzamemo, da navijanje klekljev lahko predstavlja prijetno druženje ali pa neproduktivno delo, ki ga je potrebno čim bolj skrajšati in olajšati.

Razstavo je pripravil Martin Pintar, ki se je po navijalce za razstavo v domačem kraju odpravil tudi od vrat do vrat, dobil pa jih je tudi iz okoliških krajev, ki imajo klekljarsko tradicijo. Njegov cilj je bil, da jih zbere čim več različnih. Sam ima namreč le tri, enega, ki ga je naredil njegov oče in je bil v uporabi v njihovi družini, ima pa tudi ročni poganjalec nekdanje učiteljice klekljanja ter en izredno star primerek, ki ga je pred leti prinesel z odpada na Studenem in so mu namignili, od kje naj bi izviral. Na razstavi se je potrdilo, da izvira iz Davče.

Povezal se je tudi s Karmen Jezeršek, predsednico klekljarskega društva Marjetice iz Cerkna, kjer so v samo enem dnevu zbrali trinajst navijalcev s stoletnim razponom starosti, z mag. Mirjam Gnezda Bogataj, kustosinjo idrijskega muzeja, skupino klekljaric iz Podbrezjij ter seveda z muzejem in čipkarsko šolo Železniki. V Škofjeloškem centru Duo so posodil kolovrat, prirejen za navijanje klekljev, s posebnim nastavkom pa jih je bilo možno navijati tudi na šivalnem stroju ali pa preprosto z vpetjem kleklja v vrtaško. Velik je bil odziv domačinov, ki so obelodanili izredno stare primerke ter posodili številne uporabne navijalce, ki so bili najpogosteje izdelani v krogu družine ali prijateljskem krogu klekljarice.

Klekljarice so še pred razvojem prvih pripomočkov za navijanje niti ročno ovijale okoli klekljev, kar je bilo zelo zamudno. V Železnike se je klekljanje razširilo pred 120 leti in najverjetneje so se kmalu za tem pojavili tudi prvi navijalci. Tako kot v drugih krajih s klekljarsko tradicijo so si tudi v naših krajih pomagali z različnimi pripomočki za navijanje, ki so jih izdelali sami. V njih se skriva precej inovativnosti in ustvarjalnosti, vsak posamezni navijalec je plod iznajdljivosti izdelovalca, kar jim daje še poseben pečat. Najstarejši razstavljeni primerek bi utegnil biti navijalec, ki ga je v začetku dvajsetega stoletja izdelal Franc Kordež, prijatelj Ivana Groharja, ki mu je opremil slike z izvirnimi okviri. Franc Kordež je imel po pripovedovanju prvo hišno elektrarno v starih Železnikih, o njegovi inovativnosti v tistih pionirskih časih elektrifikacije se slišijo zanimive zgodbe. Navijalec je narejen s pomočjo starega dinamika. Posebnost tega navijalca je tudi uporaba. Matilda Thaler in njeni predniki ga

vse skozi uporabljajo za navijanje klekljev, s katerimi ustvarjajo čudovito klekljano cvetje, ki je dolgoletna hišna tradicija.

Na razstavi lahko sledimo razvoju navijalcev, ki so sčasoma postajali vse bolj izpopolnjeni.

Pri najbolj preprostih je bilo treba ročno poganjati kolo, nekateri so imeli v kolesu vgrajene uteži za lažje poganjanje. Najlažje in najhitreje je bilo navijanje pri navijalcih, ki so jih poganjali z vrtenjem „vinte“ oz. poganjalne ročice ter jermenskim prenosom moči. Večje

OČISTIMO ZASLON

prenose moči in s tem hitreje navijanje pa so dosegali tudi z vgradnjno reduktorjev, celo tistih, ki so jih uporabljali v mesoreznicah. Navijalci so bili najrazličnejših velikosti, izdelani iz kovine, lesa ali kombinacije obojega, poganjali pa so jih ročno, mehansko ali na električni pogon, saj so z razvojem industrije in prvih motorjev le-te začeli vgrajevati še v navijalce klekljev.

Pobudi za razstavo je delno botrovalo tudi dejstvo, da so k njemu v razvojno preskuševališče prihajali s prošnjami za motorček, takrat so bili aktualni 482 motorji. In namesto, da bi se še dober vzorčni motor zavrgel, še danes služi klekljaricam pri skrajševanju zamudnega in neproduktivnega dela.

Marsikateri razstavljeni primerek poganja prav Domelov motor, ki so jih sicer izdelovali za zmrzovalne skrinje in hladilne omare, šivalne stroje Bagat, za mešalnike Phillips, talne krtače, nekaj je tudi črpalk za pralne stroje ... Motorji, ki so jih največkrat vgradili v navijalne strojčke, so kode 415 in 482. Martin v šali rad poudari, da je Domelov „fuš“ v podporo klekljaricam sedaj legaliziran. Na žalost pa je bilo to prepozno za navijalec z enim prvih Nikotovih (Domelovih) motorjev, ki je nedolgo tega po pripovedovanju pristal na odpadu.

Letošnja razstava je bila sicer napovedana že ob koncu lanskih čipkarskih dnevov, ko so na klekljarskem tekmovanju podelili nekaj edinstvenih aparatov za navijanje klekljev, razvitih v podjetju Domel. V sistemu za beleženje predlogov inovacij in izboljšav se je namreč znašla tudi pobuda zaposlenega, da se za promocijo podjetja in v podporo lokalni dejavnosti izdelata strojček za navijanje klekljev. Avtor pobude je s predelavo aparata, ki sicer sodi v program laboratorijske opreme, izdelal štiri navijalce klekljev.

Tako je bila ohranjena in sklekljana še ena vez, ki povezuje bogato dediščino kraja z dejavnostjo, ki daje beli kruh številnim - in tudi klekljaricam.

In če se vrnemo na uvodnik, lahko rečemo, da so se navijalci v Selški dolini še posebej razvijali tudi zaradi tovarne elektromotorjev. Na razstavi pa smo od obiskovalcev izvedeli, da pa v nekaterih krogih kleklje navijajo ročno. Klekljanje jim pomeni druženje, ko moški in ženske sedejo skupaj, moški navijajo kleklje, ženske pa ustvarjajo.

In prav druženje ter klepet sta pripeljala do te razstave, ki brez sodelovanja in zaupanja ne bi uspela. Ob tem se organizator zahvaljuje tudi vsem sodelujočim, ki so prispevali navijalce, in pa Špendalovi Tončki, ki je ponovno odprla vrata domače hiše ter omogočila, da je bila razstava postavljena v čudovit star ambient.

Marsikdo se svojega sodobnega zaslona pri čiščenju loti tako kot okna ali ogledala, kar je napaka, ki lahko napravo sčasoma poškoduje in uporabniku nakoplje finančno breme, saj bo morda moral plačati popravilo ali pa celo kupiti nov aparat. Pravilen način je pravzaprav zelo preprost in ne zahteva nobenega posebnega znanja, temveč le nekaj časa in natančnosti, končni rezultat pa je veliko boljši.

Roman Megušar

Za začetek izklopite vaš monitor. Nekdo je enkrat vprašal, če lahko svoj monitor očisti kar s sredstvom za čiščenje stekel. Takšna dejanja so vredna obsojanja, nikakor pa čistilna sredstva ne sodijo na površino monitorja. V bistvu, ko gre za čiščenje zaslona, poznamo pravilen način in popolnoma napačen način.

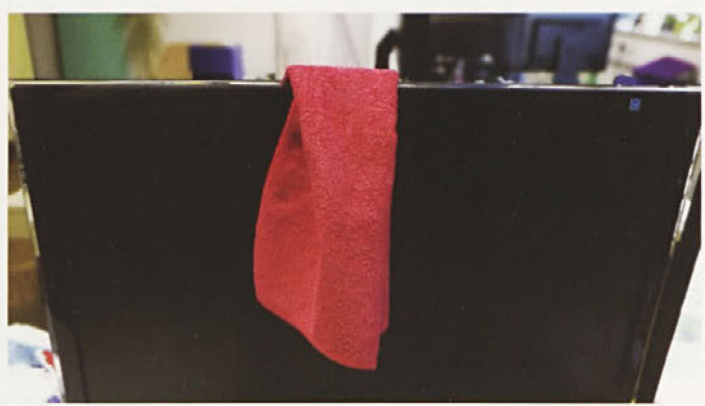
Pravilni način je, da zaslon očistimo z mehko krpo iz mikrovlaken, ki pa naj bo čista. Lahko jo kupimo v vsakem supermarketu, pogosto jih prodajajo v kompletu po tri ali pet, za solidno kakovost pa bomo plačali od dva do tri evre.

Uporabite krožne gibe, ki izključujejo možnost prask, in postopoma povečajte pritisk na podlago. Za še posebej trdovratne madeže jo lahko zmocimo z destilirano vodo, a ne tako, da bo od nje kapljalo, krpa mora biti zgolj vlažna. Lahko uporabite pršilko, vendar ne pršite direktno na površino zaslona. Kapljice lahko prodrejo v notranjost zaslona (ali v notranjost tipkovnice), elektronika in vlaga pa pač ne gresta skupaj. Nazadnje obrišite zaslon s svežo in suho krpo ali ga preprosto pustite, da se posuši sam. Šele ko ste popolnoma prepričani, da je ekran zares suh, ga ponovno priključite na električno omrežje in zaslon bo kot nov. In še nasvet: prste stran od vašega zaslona.

Česa ne delamo?

- Ne uporabljamo nobenih čistil.
- Med čiščenjem ne smemo nikoli uporabiti preveč sile oziroma krpe močneje pritiskati ob zaslon. S tem lahko namreč poškodujemo posamezne slikovne pike, ki lahko posledično začnejo prikazovati barvne anomalije. Če smo res grobi, lahko zaslon pod našimi prsti celo počí. Sodobne naprave imajo namreč veliko bolj občutljive zaslone kot stari modeli.
- Destilirane vode nikoli ne pršimo neposredno na zaslon. Le-ta lahko namreč steče pod robove zaslona in poškoduje elektronsko vezje v notranjosti naprave.
- Pri brisanju zaslona se izogibamo uporabi papirnatih kuhinjskih brisač ali toaletnega papirja. Vsebujejo lahko namreč večja vlakna celuloze, ki lahko poškodujejo površino zaslona. Če je mogoče, vselej uporabimo čisto krpo iz mikrovlaken.

S pravilnim čiščenjem bo pogled na ekran bolj pregleden in prijazen do uporabnika.

ZMAGALI

NA LETALSKEM TEKMOVANJU V ZDA

Martin Kocijančič

Aprila smo se študenti ljubljanske Fakultete za strojništvo udeležili tekmovanja Design/Build/Fly, ki je se je odvijalo v Arizoni, na jugu ZDA. Na tekmovanje smo se pripravljali več kot 6 mesecev in izdelali radijsko vodeno brezpilotno letalo, ki je pometlo s hudo mednarodno konkurenco. K zmagi je prispeval tudi Domel z donacijo.

Cilj tekmovanja je izdelati radijsko vodeno letalo, ki bo ustrezalo vsem pravilom in čim bolj opravilo predpisane naloge (t. i. misije). Tekmovanje organizira Ameriški inštitut za aeronavtikto in astronautiko (AIAA) in vsako leto pred študente postavi nov izziv. Tekmovanja se že več let udeležuje ekipa Edvard Rusjan Team Slovenia, ki je leta 2015 postala prva ne-ameriška ekipa, ki ji je uspelo osvojiti prvo mesto med približno stotimi univerzami s celega sveta. Od takrat so se generacije zamenjale, v ekipo smo prišli novi študenti in letos ponovili ta uspeh. Zunanji opazovalci pravijo, da je naša ekipa vsako leto bolj profesionalna, vidi se napredek v načinu snovanja in v tehnologiji izdelave, vendar pa je pomemben tudi prenos znanj in izkušenj od starih na nove člane ekipe.

Načrtovanja letala smo se lotili septembra 2018, takoj ko so objavili pravila tekmovanja na več kot tridesetih straneh. Hitro smo ugotovili, da bodo letos imeli prednost večji modeli letal, saj masa letos ni bila omejena in ni prinašala negativnih točk, kot je bilo to pogosto v prejšnjih letih. Letalo je moralo biti veliko, da je imelo čim več prostora za tovor (žogice oz. vorteksi), in imeti dovolj velik razpon kril (več vzgona), da je lahko vzletelo z dodano maso vorteksov. Sprva nas je najbolj skrbel pogoj, da ima letalo na voljo le 3 metre zaleta za vzlet. Dovoljeno je bilo, da ga na štartu član ekipe drži za rep in spusti, ko motor doseže polno moč. Drugi pogoj je bil, da mora imeti letalo zložljiva krila in v zloženem stanju ne sme presegati širine 91 cm in višine 61 cm. Poleg tega se morajo krila razpreti avtomatsko ob

Letalo v zloženi konfiguraciji

pritisku gumba na daljincu in se tudi zakleniti, tako da je letalo pripravljeno na vzlet brez dotikanja s strani ekipe. Uspelo nam je narediti krila, ki zložena merijo manj kot 90 cm, razprta pa 240 cm. Krila se razprejo v dveh sekundah in se zanesljivo zataknejo.

Vse te dimenzije, moč brezkrtačnega elektromotorja, kapaciteto baterij in ostale parametre smo optimalno določili s pomočjo matematičnih modelov, ki smo jih sami sprogramirali. Tako smo simulirali vsako od štirih misij in teoretično napovedali najboljše možne izide. Točkovno je bila najpomembnejša tretja misija in ocenili smo, da je glede na vse omejitve najboljši možen rezultat odletenih 19 krogov v omejenem času 10 minut. Pri tem mora letalo odvreči natanko en vorteks vsak krog. Zato smo izdelali letalo, ki ima 19 nosilcev za vortekse, ima pa tudi mehanizme, ki spuščajo vortekse enega po enega ob ukazu prek daljinca. Prek daljinca se zažene tudi vrtenje radarja – okrogel disk nad trupom. Radar je bilo treba namontirati le za drugo misijo, pri kateri je bilo treba v čim krajšem času odleteti tri kroge in med letom zagnati vrtenje radarja ter pred pristankom ustaviti vrtenje.

Ko smo izdelali prvi prototip letala, nas je zanimalo predvsem to, ali bomo lahko vzleteli z zaletom le treh metrov. To se je izkazalo za neproblematično, več težav nam je povzročal zračni upor vorteksov, ki smo jih sprva namestili pod krila. Letalo je bilo prepočasno in v desetih minutah ne bi moglo odleteti niti blizu 19 krogov. Zato smo prišli na idejo, da bi čim več vorteksov namestili enega za drugim pod trup. S 3D-tiskalnikom smo izdelali več različnih oblik trupa v manjšem merilu, dodali mini-vortekse in izvedli testiranja v vetrovniku na Fakulteti za strojništvo. Na podlagi meritev zračnega upora in numeričnih simulacij smo se odločili za lupinasto obliko trupa, ki spredaj dela zavetrje za vortekse. Po tem smo tudi izstopali od vseh ostalih univerz, ki so večino vorteksov namestile pod krila. Da bi bilo letalo dovolj hitro, smo izbrali motor moči kar 3 kW. Tak motor pa v desetih minutah delovanja porabi tudi ogromno energije, zato smo morali izdelati baterijski paket iz 56 baterijskih celic, kar znaša okoli 40 V in 10.000 mAh in tehta skoraj 4 kg. Pri polni moči ob vzletu je motor zahteval tok okoli 100 A.

Pri baterijah nismo mogli varčevati na masi, smo se pa zato zelo potrudili pri izdelavi trupa in kril. Skoraj celotno letalo je izdelano iz kompozitov. Trup smo izdelali v dvometrskem kalupu iz purenita.

Letalo med opravljanjem tretje misije

Med podporniki ekipe je tudi Domel

Kalup smo rezkali s CNC-strojem, ga pobrusili in premazali. Zunanja plast trupa je iz karbona, nato aramidno satje in še steklena tkanina. Tako so bile stene trupa tanke, trup pa izjemno lahek a hkrati dovolj trden. Krila so votla, narejena v kalupih, vendar brez karbona. Tudi radarski disk in podvozje smo naredili iz kompozitnih materialov. Celotno letalo tehta slabih 10 kg, praktično polovico tega predstavljajo baterije in motor.

Večino dela na poti do zmage smo opravili že doma, vendar pa je bilo treba tudi na samem tekmovanju v Tucsonu zagotoviti, da gre vse po načrtih. Zapleti so se začeli že med potjo. Zaboje z našim letalom so izgubili na letališču, v motel smo ga prejeli šele dva dni kasneje. Na letališčih smo imeli tudi težave z baterijskimi paketi, ampak to smo razumeli – res so izgledali sumljivo in tehtali več kilogramov. Preden se je pričelo tekmovanje, smo si ogledali letalski muzej in šli na pohod po puščavi, ki je posejana s kaktusi visokimi do 10 metrov. Na tekmovanju smo ves čas nosili naše ekipne majice z napisom Slovenia in logotipi donatorjev. Te majice nam je omogočil Domel, za kar smo zelo hvaležni. Brez težav smo opravili tehnični pregled letala in dosegli enega boljših časov pri misiji na tleh – štopanje razpiranja kril, montaže vorteksov in radarja. Pri drugi misiji (trije krogi z

radarjem) smo postavili najboljši čas, vendar je bilo zelo tesno. Že od začetka smo vedeli, da bo odločala tretja misija (vorteksi). V prvem poskusu smo montirali 17 vorteksov, kar je bila varna možnost tako glede vzleta, kot tudi trajanja baterije. Po 17-ih krogih nam je ostalo nekaj časa, toda baterija je bila že skoraj izpraznjena in ne bi zdržala še enega kroga. Dobili smo bučen aplavz od ostalih ekip, a to še ni bilo vse z naše strani. Res je vse kazalo na zmago, saj je druga najboljša ekipa uspela odleteti le 14 krogov. Vendar pa so nekatere ekipe imele več točk pri tehničnem poročilu in bi nas lahko premagale že s 16 krogi. Zato smo v baterijski paket vezali še 8 dodatnih celic in bili odločeni, da zadnji dan tekmovanja poskusimo odleteti »nemogočih« 18 krogov. Odločitev ni bila lahka, saj smo vedeli, da tvegamo svoje letalo, v katerega smo vložili na stotine ur dela. Vedeli smo, da bo treba letalo obremeniti do roba zmoglosti. Lahko bi zmanjkalo baterij tik pred pristankom, lahko bi se pregrel motor ... Toda zaupali smo v svoje letalo in neverjetnega pilota Timoteja Hofbauerja. Izračunali smo, koliko časa mora trajati vsak krog, da bo vožnja optimalna, namreč pri polni moči baterija ne bi zdržala do konca. Tik pred zaključkom tekmovanja smo prišli na vrsto in za ograjo se je zbralo več ljudi kot običajno. Razširila se je novica, da bomo leteli z 18 vorteksi. Do takrat je bil drugi najboljši rezultat še vedno 14 vorteksov. Zanesljivo smo vzleteli in ob vsakem spuščnem vorteksu je sledil aplavz. Ves čas smo gledali tudi na štoparico, ali dosegamo vmesne čase, ki smo jih prej izračunali. Uspelo nam je. Vseh 18 krogov. Skozi ciljno črto smo prileteli nekaj sekund pred iztekem časa. Veselje je bilo nepopisno. Po tekmovanju so se študenti ameriških in drugih univerz zbirali okrog našega letala in nas spraševali o tehničnih podrobnostih. Drugo mesto je zasedla Georgia Institute of Technology, tretje pa FH JOANNEUM iz Gradca. Sodelovale so tudi druge elitne univerze, kot so MIT, Stanford University, UCLA, Virginia Tech, Hong Kong, Peking ...

Za uspeh smo od predsednika države Boruta Pahorja prejeli priznanje Jabolko navdiha, povabili pa so nas tudi na sprejem na Veleposlaništvu ZDA v Ljubljani. Naslednje leto nas čaka drugačen izziv, nova pravila tekmovanja. Edino, kar lahko z gotovostjo potrdimo, je to, da se bomo tudi naslednje leto maksimalno potrudili.

Ekipa Univerze v Ljubljani

JORDANIJA

ZIBELKA CIVILIZACIJE

Nina Drol

Prvomajske praznike je Mira Kokalj z možem in najmlajšo hčerko preživela na osemdnevnem popotovanju po Jordaniji, biseru Bližnjega vzhoda, kjer sončni zahod na rožnatih skalah in zvezdno nebo nad puščavo še tako zahtevnega popotnika ne pustijo ravnodušnega.

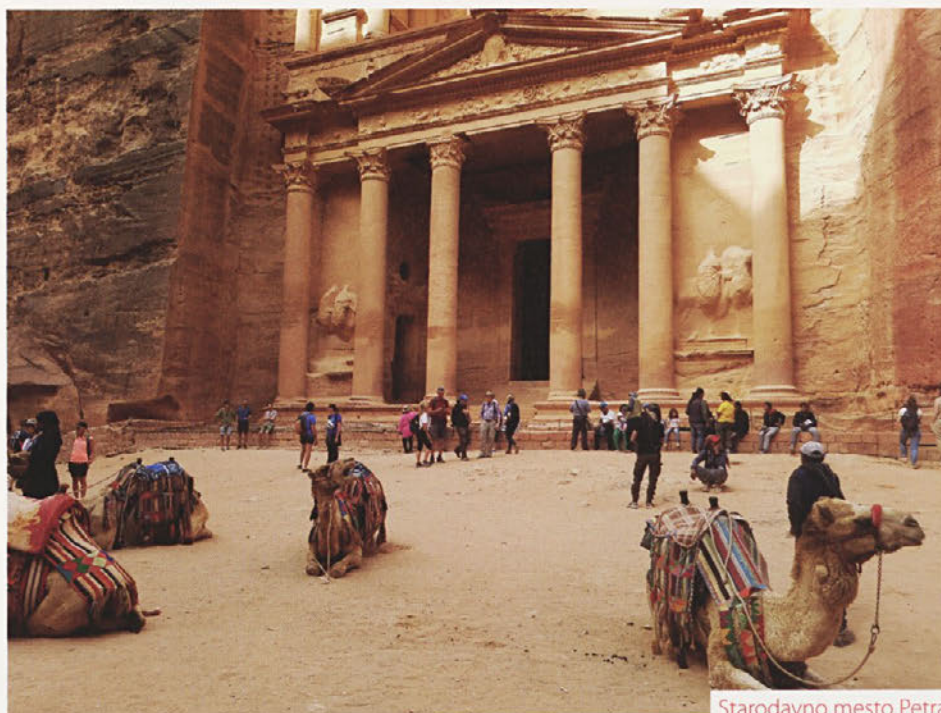
Zakaj ste se odločili za obisk Jordanije?

Pred odhodom se nisem preveč pozanimala o destinaciji, ker ni bilo časa, pa tudi ker nisem hotela preveč pričakovati. Naj me presenetil! Vedela pa sem, da bo to pravo nasprotje Slovenije in to me je privlačilo. Zavedala sem se bogate zgodovine, ki se je odvijala na ozemlju današnje Jordanije in to je bil verjetno prvi razlog za odločitev za to destinacijo. Jordanija je zibelka civilizacije! To me je najbolj navduševalo.

In res me ni razočarala. Hašemitska kraljevina Jordanija ali Jordanija je obmorska država na Bližnjem vzhodu. Na severu meji na Sirijo, na severovzhodu na Irak, na vzhodu in jugu na Saudsko Arabijo ter na zahodu na Izrael in zasedeni Zahodni breg Jordan, kjer meji tudi na Mrtvo morje, ki leži v veliki depresiji brez naravnega izhoda. V Mrtvo morje priteka reka Jordan, ki pa ne zadostuje za ohranjanje stalnega nivoja vode, zato gladina Mrtvega morja stalno upada. Kraji ob obali Mrtvega morja so tako najnižje ležeče kopno na Zemlji. Površina jezera meri okoli 600 km², dno jezera pa dosega nadmorsko »višino« - 794 m.

Eden od glavnih razlogov za upadanje jezerske gladine je iz leta v leto manjši dotok, saj Izrael in Jordanija uporabljata reko Jordan za preskrbo s pitno vodo in jo pretirano izkoriščajo za namakanje kmetijskih površin. Količina vode na prebivalca je tako samo pičlih 70 l. Zaradi upadanja gladine je bilo posledično Mrtvo morje proglašeno za ogroženo jezero. Z izhlapevanjem vode se slanost jezera povečuje. Povprečna slanost vode znaša okoli 28 odstotkov, v najbolj slanih predelih pa tudi do 33 odstotkov. Mrtvo morje je tako drugo najbolj slano jezero na svetu (za primerjavo: slanost običajne morske vode je okoli 3 odstotke). Tako smo se namakali na 430 m pod morjem, plavanje namreč v tako slani vodi sploh ni potrebno.

80 odstotkov ozemlja Jordanije predstavlja puščava, delno zelena je torej samo SZ Jordanija, na jugu pa ima 27 km morske obale Rdečega morja, kjer lahko uzreš tudi Egipt. Podnebje v Jordaniji je delno pogojeno z nadmorsko višino. V najnižjih področjih, kot sta dolina Jordan in zaliv Aqaba, trpijo najhujše poletne vročine in vlage. Višja srednja in severna območja pa imajo lahko

Starodavno mesto Petra

zelo mrzle zime (od novembra do februarja). Najboljši čas za obisk te dežele je tako spomladi (od marca do maja) in jeseni (od septembra do novembra). V času našega obiska so se temperature ves čas gibale okoli 30 stopinj.

Nam na kratko orišeš deželo z zgodovinskega in gospodarskega vidika?

Zaradi geografske lege med Afriko, Azijo in Evropo je bila Jordanija skozi zgodovino podvržena nenehnim ozemelskim osvajanjem. Prve osvajalske pohode na tem področju je 300 let pr. n. št. začel Aleksander Veliki, ki se je podal v osvajanje oddaljenega Egipta in tako združil Sirijo, Jordanijo in Egipt v enotno zemeljsko celovitost. Večinoma so tu živeli beduini, tudi v času Osmanskega imperija, vse do začetka 20. stoletja. Po prvi svetovni vojni je na Bližnjem vzhodu prišlo do delitve nekdanjega Otomanskega imperija. Britanci so leta 1921 ustanovili Transjordanški emirat, ki je postal avtonomna država pod britansko upravo in nominalnim pokroviteljstvom Društva narodov. Na Pariškem mirovnem sporazumu je takratna Transjordanija dodeljena kralju Abulahu, Irak

pa kralju Faislu. Obe pa sta pod Angleškim protektoriatom, izpod katerega so se Jordanci osamosvojili leta 1946. V tem času jo je vodil kralj Abdulah I. Leta 1951 je bil kralj Abdulah I. ubit v atentatu. Leta 1953 ga je nasledil vnuk princ Husein, ki je vladal večino obdobja neodvisnosti Jordanije – do svoje smrti leta 1999. Kralj Husein je pragmatični vodja, ki je skozi več vojn in poskusov prevrata razmeroma uspešno vodil državo med interesi velikih sil: ZDA, Sovjetske zveze, Velike Britanije, različnih arabskih držav, Izraela ter številčne palestinske skupnosti, ki predstavlja 80 odstotkov jordanskega prebivalstva. Danes Jordaniji vlada kralj Abdulah II. z lepo kraljico Ranio, s katero imata 4 otroke.

Jordanija ima 9,7 mio prebivalcev, od tega je približno 3 mio beguncev, ki prihajajo iz Palestine, Iraka in Sirije. Tako je Jordanija 2. država na svetu po številu beguncev na prebivalca (prva je Libanon). Jordanci se imajo v prvi vrsti za Arabce in muslimane. Na drugem mestu so pripadniki klanov in družin – še vedno je prisotna vendeta – krvno maščevanje med družinami, šele nato vam bodo rekli, da so Jordanci. 98 odstotkov

Petra

Jordancev je Sunitskih muslimanov in samo 2 odstotka kristjanov, večinoma so to pripadniki grške ortodoksne cerkve. Ateistov ni.

V povprečju ženska rodi 3 otroke, 65 odstotkov prebivalstva je mlajšega od 30 let. Vlada se trudi zmanjšati število otrok, saj je dežela prenaseljena. Mladi se precej izseljujejo v ZDA, Kanado in Združene arabske emirate. Prvi jezik je arabščina, večina pa jih dobro govori tudi angleško, saj je bila Jordanija britanski protektorat do leta 1946.

Jordanija je ena redkih arabskih držav, ki nima svojih virov nafte. Če so včasih najbolj trgovali z začimbami, dišavnicami in svilo, je danes največja potreba po strojih, vodi in živilih, živini, nafti in vozilih. Te dobrine zamenjujejo z edinim omembe vrednim naravnim bogastvom fosfati, katerih izkop se je v zadnjih desetletjih močno povečal. Poleg fosfatov in njih izdelkov izvažajo še živinorejske izdelke, sadje in tobak. Ker uvozijo veliko več, kot pa so sposobni izvoziti, je zunanja trgovina v velikem primanjkljaju, tako dobijo največ deviz iz turizma in od sorodnikov, ki delajo v glavnem v Saudski Arabiji, ZDA in pošiljajo presežek zasluženega denarja nazaj v domovino. Glavna zaposlovalca sta državna uprava cca 50 odstotkov in privatni sektor cca 50 odstotkov. Problemi, s katerimi se soočajo, so: beg možganov, majhen trg, nihanje cen fosfatov in suša. Povprečna jordanska plača je 300 jordanskih dinarjev, šolnina na fakulteti pa je cca 7.500 dinarjev.

Še kakšna zanimivost iz življenja Jordancev?

Mogoče se mi je iz ženskega vidika zdelo zanimivo slednje: ženska je po rojstvu otroka 3 mesece na porodniškem dopustu, nato gre otrok v vrtec. Če je družina bolj premožna, pa lahko najamejo tudi varuško, velikokrat so to dekleta s Filipinov ali Šri Lanke, ki dobro govorijo angleško. V osnovno šolo gredo s šestimi leti: 1. do 6. razred, nato nižja srednja šola 3 leta in višja srednja šola še 3 leta. Zanimivo je, da so diplomanti z državnih univerz bolj cenjeni kot mednarodnih, saj so domači profesorji bolj zahtevni in zahtevajo višji nivo znanja, na privatnih univerzah pa se z denarjem marsikaj lahko dogovori.

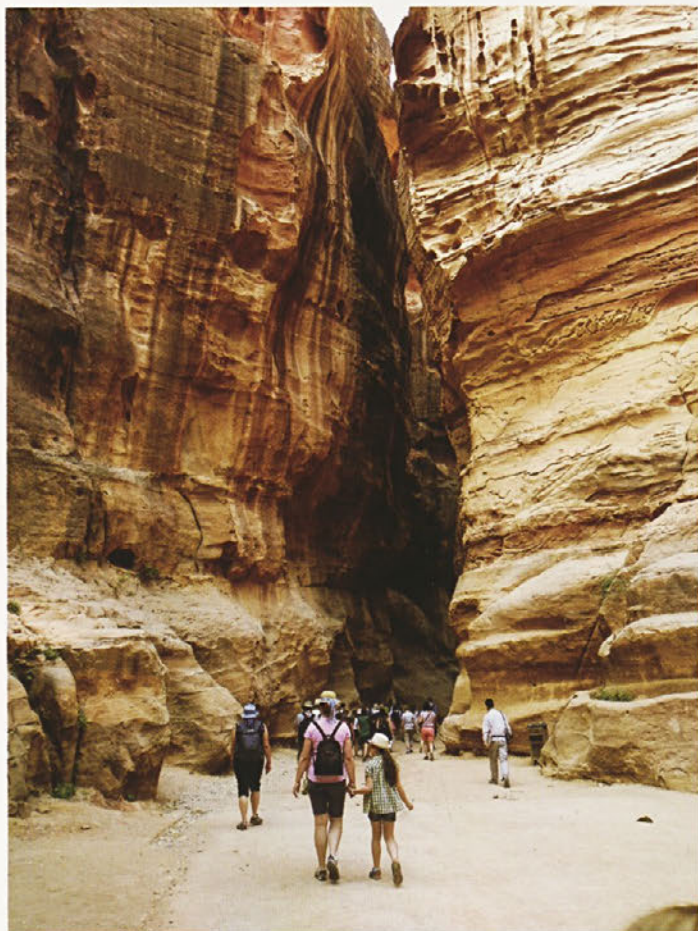
Če se dotaknem še porok. Poroke v Jordaniji so dogovorjene,

predporna pogodba je obvezna in je ena redkih stvari, ki jo v Jordaniji ureja šeriatsko pravo. Moški imajo lahko tudi več žena (celo do 4), če so jih sposobni preživljati. Tako da v realnosti takih ni veliko.

Za potovanje po Jordaniji potrebujete lokalnega vodiča in to je bila naša Zeina ... preimenovali smo jo kar v Zinko. Je mati štirih sinov, od katerih je oddan šele prvi in morete si misliti, kakšna odgovornost jo še čaka, preden bo poročila vse štiri. Kajti prav mati je tista, ki navadno sinu najde primerno ženo, pri tem se ozira na družbeni sloj, poklic, izgled in družino. Daleč najbolj zaželeno so diplomantke anglistike, čim bolj svetle polti, saj to pomeni, da bo kot učiteljica lahko največ doma z otroki. Ženska v Jordaniji se sama odloča, koliko bo zakrita, tako lahko srečate povsem zakrite (takih je zelo malo), do povsem običajno oblečenih žensk in deklet.

Beduinski šotor

Petra

Pogovor na ulici Madabe

Zinka nam je iz prve roke povedala veliko o življenju v Jordaniji, pa tudi o svojem življenju. Z agencijo Oskar sodeluje že več kot deset let, mi pa smo imeli neverjetno čast, da nas je celo skupino povabila k sebi domov na čaj in pecivo. Tudi to opisuje gostoljubnost in prijaznost Jordancev ... Bi povabili cel avtobus turistov k sebi domov?

Se dotakneva še kulinarike?

Hrana se dokaj razlikuje od naše. Uporabljajo veliko začimb. Od mesa največ jedo ovčje in kozje meso, na jugu tudi ribe. Zelo dobra je ulična hrana: falafli, šauarma - nekakšen kebab, humus, razne omake ... Uporabljajo veliko zelenjave, ovčji sir, oreščke.

Ob hrani povsod postrežejo zeliščni čaj ali kavo. Jordanska kava ima priokus kardamoma, ki ga zmeljejo skupaj s kavnimi zrnji. V beduinskih šotorih pa postrežejo s posebnim beduinskim čajem, ki se v vroči, suhi puščavi ali na rdečkastih planotah nad Petro prav prileže.

Kakšen je utrip mestnega življenja?

Čeprav daje prestolnica Amman vtis povsem novega mesta, ki se neverjetno naglo širi in modernizira, pa sodi med najstarejše naselbine na svetu. Na citadeli, ki so jo skozi stoletja vedno znova prezidavali, lahko občuduješ ostanke antične in arabske arhitekture, v mestu pod njo pa imenitno rimsko gledališče, ki velja za enega najbolje

Wadi Rum

Prodaja začimb v Aqabi

ohranjenih v tem delu sveta. V živahnem mestnem središču po številnih trgovinah in tržnicah vlada značilen arabski utrip. Aqaba je značilno obmorsko turistično mesto ob Rdečem morju. Nikakor ne moremo tudi mimo mesta Madaba, ki je kraj z največ krščanskega prebivalstva v vsej deželi, kjer se cerkve izmenjujejo z mošejami. Mesto slovi tudi po mozaikih, tako po sodobni produkciji kot tudi po antičnih najdbah, med katerimi posebej slovi Mozaični zemljevid, edinstven prikaz Svete dežele iz 6. stol. po Kristusu.

Na ozemlju Jordanije so se odvijale mnoge svetopisemske zgodbe in nekatere kraje smo si tudi ogledali: krstni kraj ob reki Jordan, kjer je Janez Krstnik krstil Jezusa in se na zahodnem in vzhodnem bregu reke Jordan še danes krščuje veliko kristjanov. Z bližnje Gore Nebo smo se tako kot Mojzes zazrli proti Obljubljeni deželi, dolini reke Jordan in proti Mrtvem morju. Vzpeli smo se tudi na mističen kraj nad Mrtvim morjem (n.v.1100 m) - nekdanje trdnjave Mkaver, kjer so obglavili Janeza Krstnika. Janez Krstnik je v svojem času imel veliko sledilcev in velja za preroka v treh religijah: Krščanstvu, Islamu in Judovski veri. Svetopisemska zgodba je sledeča: Kralj Herod se je poročil s Herodiado, ki pa je bila že pred tem poročena s Herodovim bratom Filipom. Janez je to dejanje ostro obsodil, Herod pa je na zahtevo žene Janeza vtaknil v ječo. Malo pozneje je Herod praznoval rojstni dan in priredil veliko gostijo. Herodiadina hčerka Saloma je s svojim plesom

Heroda tako navdušila, da ji je obljubil, da ji bo dal za nagrado karkoli si zaželi, lahko tudi pol kraljestva. Herodiada jo je pregovorila, da naj zahteva glavo Janeza Krstnika na pladnju. Herod sicer Janeza ni mislil usmrtiti, a je ustregel tej čudaški želji in ukazal Janezu odsekati glavo, ki so jo nato na pladnju prinesli Salome na zabavo v trdnjavi Mkaver.

Največja turistična atrakcija celotne Arabije je Petra.

Seveda, le-ta je ponavadi glaven razlog za obisk Jordanije! Petra je izklesano mesto v dolgi soteski Siq, v kateri so Nabatežani uredili postojanko za trgovske karavane, ki so trgovale z začimbami, dišavnicami in svilo. V skale so rezljali palače, templje, grobnice, zakladnice in podobno. Nabatežani so na vrhuncu svoje civilizacije postali pionirji hidravličnega inženirstva, proizvajali železo, bras, razne skulpture, klesali kamenje, kar vse dokazuje visoko civiliziranost za čas 300 let pr. n. š. Mesto je bilo takrat glavno mesto Nabatejcev in po rimski osvojitvi tudi glavno mesto province Arabia Petraea. Petra je najlepša v jutranjem času ob vzhajanju sonca, takrat ni na njenem področju nobenega turista, le tu pa tam srečaš kakšnega beduina, ki se s svojo kamelo podaja z vrha hriba proti vznožju, da bi zaslužil kakšen dinar za turistično jahanje kamele. Petro, skrivnostno mesto, je nedavno nazaj odkril švicarski raziskovalec, ki je po pogovorih z beduini slutil, da se nekje med hribi skriva davno izgubljeno mesto. Velik in močan potres je namreč mesto tako poškodoval, da so se iz njega vsi, razen nekaj beduinov, odselili. Tako je mesto potonilo v pozabo.

Danes je Petra eno izmed sedmih novih čudes sveta in jo obišče mnogo turistov. Film Indiana Jones in Zadnji križarski pohod je Petro še dodatno uvrstil na zemljevid svetovnih turističnih atrakcij. Beduine so izselili, pet družin pa še vedno živi in pase svoje črede po planotah okrog Petre, otroke raje kot v šolo pošljejo prodajat spominke turistom.

Katero od številnih doživetij na potovanju bi izpostavila kot eno najlepših?

Puščava Wadi Rum! Znana je po številnih naravnih znamenitostih in lepotah. Eno izmed najlepših doživetij je spanje pod milim nebom in opazovanje prelepega in zelo svetlega ozvezdja. Druge znamenitosti v Wadi Rumu so še vodnjak, iz katerega je Lawrence Arabski pil vodo na

Reka Jordan

svojem vojaškem pohodu, kamniti lok, kanjon in velikanske steze. Da je vse skupaj bolj avanturistično, poskrbijo lokalni beduini, ki te peljejo na nekajurno ali večdnevno turo s kamelami ali jeepe, kajti peš ne prideš nikamor zaradi mehkega peska, ki se nenehno udara pod nogami. Citat o puščavi: »Kjer se konča voda, se začne svoboda!« Občutek te veličastnosti in svobode je res težko opisati zgolj z besedami.

Zaključna misel o deželi, ki si jo spoznala skozi svoja doživetja.

Zelo me je navdušila bogata zgodovina, ki se je odvijala na tleh Jordanije. Sprehajati se po veličastnem rdečem, peščenem mestu Nebetejcev iz časa 300 let pr. n. š., stopati po Mojzesovih in Jezusovih poteh ob reki Jordan ... človeka težko pusti ravnodušnega.

Še bolj kot njihova bogata preteklost pa so me navdušili Jordanci s svojo prijaznostjo, odprtostjo, gostoljubnostjo in nevsiljivim trgovanjem. Največja nagrada potovanj in spoznavanja novih kultur je zame ta, da izgubiš doma na kavču pridobljene predsodke in si tako odpreš nova obzorja, poti in možnosti.

Pogled na Mojzesu obljubljeni deželi

BILO JE NEKOČ ...

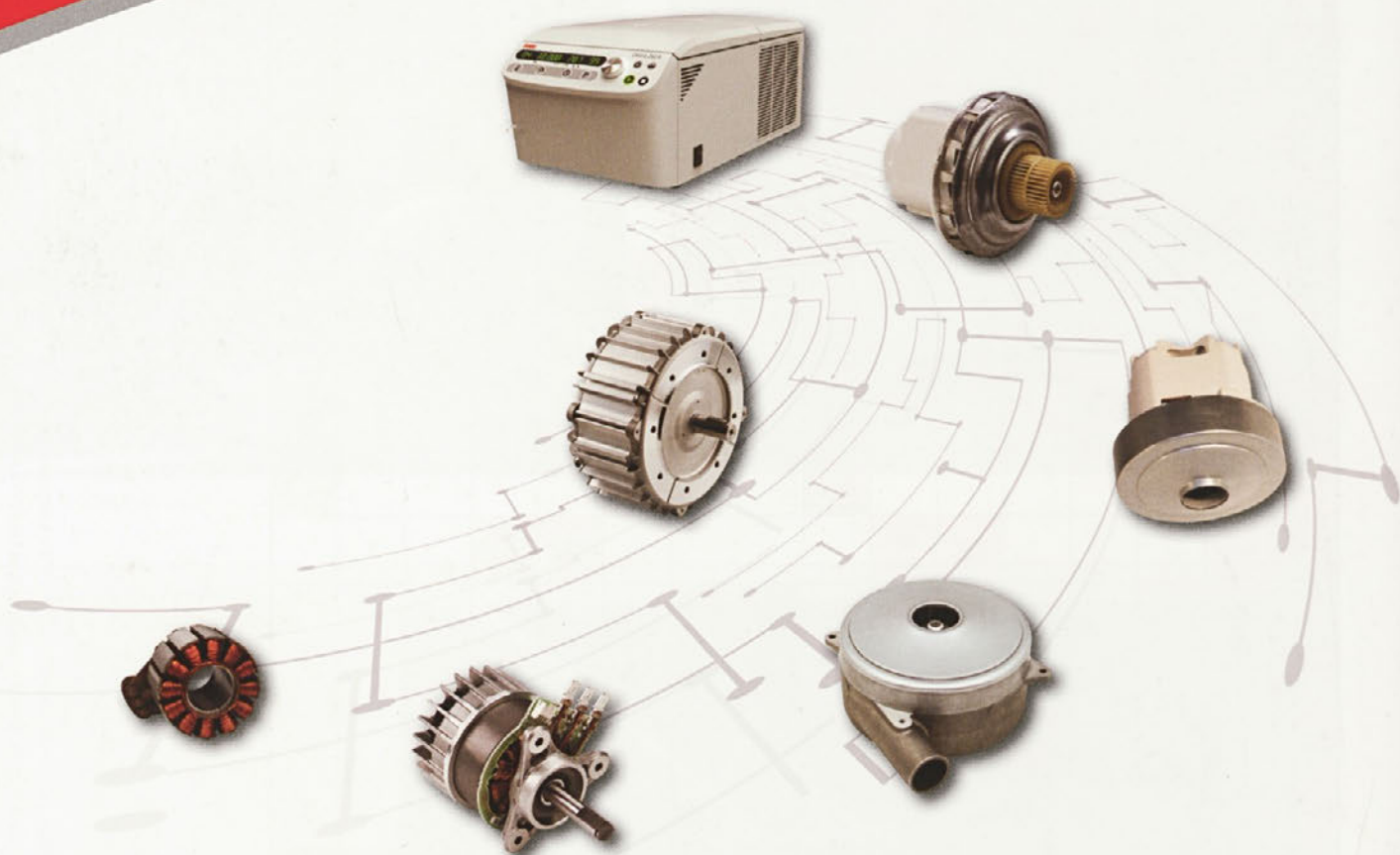
Preskus gasilskih spretnosti je bil redni postopek v našem podjetju že več kot 30 let nazaj. Na mestu gašenja danes stoji moderna kompresorska postaja.

*Vrh je dosegljiv tistim,
ki premagajo ovire.*

www.domel.com

DOMEL

Domel je vodilno razvojno in proizvodno podjetje naprednih elektromotorskih sistemov in laboratorijske opreme. Naše motorje najdete vgrajene v najvišjem cenovnem razredu gospodinjskih aparatov, v avtomobilih, v komercialnih in industrijskih aplikacijah ali kot končne aparate v laboratorijih. Vsi Domelovi proizvodi so rezultat lastnega razvoja in tehnologije.

Glavne prednosti naših proizvodov so:

visok izkoristek, nizek hrup in zanesljivost.